

november 2019

DEN SOCIALE PROFIL

” Jeg vidste, at
jeg ikke var min
diagnose

Karen Fastrup, forfatter

SUF

MAGASINET

TEMA

UDDANNELSE

36

"Jeg er ikke farlig i dag. Stemmerne hører jeg stadig, men jeg har lært ikke at reagere på dem. De er inden i mig, men det er mig, som er herre over dem og ikke omvendt"

10

Øget kompleksitet på udsatteområdet kræver stor faglig ballast

12

Viden skal blive til kompetencer

14

De unge må gerne have forventninger til os

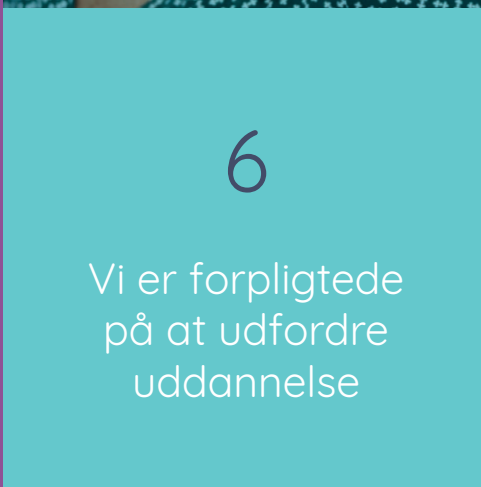

42

”Mine sårbare punkter tørrer ind som vandhuller i ørkenen”

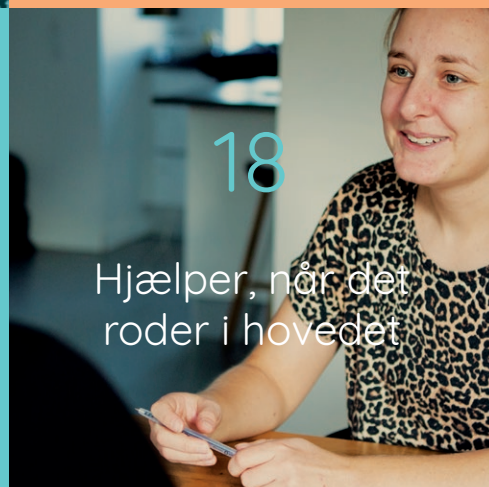
22

Det faglige løft er også et løft til de unge

6

Vi er forpligtede på at udfordre uddannelse

18

Hjælper, når det roder i hovedet

28

”Nu kommer hende den sunde”

26

Vis os, hvem I er, og hvad I kan

31

”Rikke giver mig lyst til at forstå min autisme indefra”

32

Kloge medarbejdere er krævende

48

Socialøkonomisk SUF-virksomhed henter sin femte gazelle

52

POM-manden
Kenny

LEDER

Uddannelse skal stå **bøjet i neon**

Af Michael Hansen, direktør, Den Sociale Udviklingsfond

Aldrig har vi talt så meget om uddannelse inden for det sociale område, som tilfældet er i disse år. Det er der en god grund til. Antallet af komplekse sager er stigende. Det skyldes formentlig ikke kun, at vi ser flere mennesker med svære og komplekse psykiske lidelser, men også at vores viden om de komplekse sager er markant større i dag, end den var for blot få år siden. Komplekse sager kalder på høj faglighed og uddannelse blandt dem, som skal varetage indsatserne for psykisk sårbare mennesker.

Inden for det sociale område popper debatten om uddannelse med jævne mellemrum op – og desværre ofte udløst af, at professionelle opgaver har været varetaget af uuddannet personale. Det holder selv sagt ikke. Den øgede kompleksitet i sagerne sammenholdt med den øgede viden fordrer, at vi, der arbejder inden for det sociale område, giver uddannelse højeste prioritet. Det gælder i rekrutteringen af kvalificerede medarbejdere, og det gælder den løbende opkvalificering,

Hvad enten man er offentlig eller selvejende aktør, så koster det at satse benhårdt på uddannelse. Medarbejdere bringes i perioder væk fra kerneopgaven, mens uddannelsen står på, og derudover kræver det tid og ressourcer at implementere den nye tilegnede viden. Det er en af grundene til, at vi i Den Sociale Udviklingsfond eksempelvis har lavet vores egen interne psykiatriuddannelse. På den måde kan vi rammesætte og tilpasse uddannelsen, så den passer ind i vores dagligdag, og oveni får vores medarbejdere gennem psykiatriuddannelsen et fælles fagsprog og nye metoder, som alle kan relatere til. Vores mål er altid, at uddannelsen – allerede mens den står på – skal kunne forankres i konkrete opgaver og udfordringer.

Men det at uddanne sig gør det ikke alene. Uddannelse skal frem for alt give mening og holdes i live.

I Den Sociale Udviklingsfond har vi gennem årene gjort os rigtig gode erfaringer med supervision som en nøgle til at få uddannelse til at give mening og til at holde den i live i den daglige praksis. Supervision er et værktøj til at bringe den passive viden i spil. Det sker i hverdagens praksis i form af den spontane supervision kollegerne imellem, hvor en medarbejder står med en kompliceret problemstilling, som bliver vendt med en kollega eller med afdelingslederen, og hvor medarbejderne bruger deres tværfaglighed og forskellige uddannelsesbaggrunde til at bygge en strategi op omkring den pågældende sag. Det sker på skemalagte tidspunkter, hvor den samlede personalegruppe sætter bestemte sager på dagsordenen til fælles drøftelse. Og det sker gennem samtaler med professionelle supervisorer, som yder en sagsorienteret sparring på udfordringer, hvor vi har behov for at finde andre – og indimellem akutte – løsninger for at sikre fortsat progression i indsatsen.

Selvom der i disse år tales rigtig meget om uddannelse, og selvom uddannelse ikke kan betones højt nok, så skal vi samtidig vedblive at være kritiske forbrugere af uddannelse. Vores øjne skal altid være rettet mod den værdi, som uddannelsen tilfører de mennesker, der venter på os på den anden side.

God fornøjelse!

TEMA › UDDANNELSE

Vi er forpligtede på at udfordre uddannelse

UDDANNELSE: Professor Lene Tanggaard efterlyser mere intelligente uddannelsesformater, som mindsker afstanden mellem teori og praksis

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist og Thorsten Asbjørn, journalist

Foto: Lisbeth Holten

For nylig læste professor Lene Tanggaard en artikel i dagbladet Børsen, hvor et af hovedbudskaberne lød, at 'livslang læring er afgørende'. Ordene fik professoren til at reflektere over en udbredt tendens, nemlig at vi i Danmark har så meget tid og råd til at tænke i uddannelse, at det er blevet noget nær en selvfølge for virksomheder og organisationer at sende deres medarbejdere på kurser og efteruddannelser – uden altid at have den klare nytteværdi for øje.

– Hvis der er noget, som vi er enige om i Danmark, så er det vigtigheden af uddannelse. Problemet er bare, at vi alt for ofte glemmer at stille spørgsmålene: Hvorfor gør vi i grunden det her? Og hvordan tager jeg som medarbejder ansvar for at bruge min uddannelse? Ligeledes bør dem, der udbyder uddannelserne, huske at spørge sig selv, om deres måde at bedrive uddannelse på fortsat er den rigtige, siger Lene Tanggaard, der i en årrække har været professor i pædagogisk psykologi ved Aalborg Universitet, indtil hun 1. januar 2020 tiltræder som rektor for Designskolen i Kolding.

– Vi er forpligtede på at udfordre uddannelse, så vi ikke får en for mekanisk tilgang til selve det at lære, pointerer hun.

For stor afstand

Ifølge Lene Tanggaard, der blandt andet har skrevet bøger om læring, innovation, kreativitet og talent, sker der alt for ofte det, at folk trækkes væk fra deres praksis for at modtage en teoretisk undervisning, som i mange tilfælde viser sig at være på stor afstand af den praktiske virkelighed. Hun giver et konkret eksempel:

– Jeg overværede et efteruddannelsesoplæg, hvis formål var at styrke tilhørerne i at udvikle deres relations-kompetencer. Oplægget bestod i, at underviseren stod halvvejs med ryggen til sit publikum og fortalte om de PowerPoints, der blev vist. Det er på mange måder et grelt eksempel på, at kvaliteten af meget efteruddannelse ikke altid er god, og at afstanden mellem teori og praksis bliver for stor. Du skaber ikke relationskompetencer med ryggen til dem, du taler til.

Transfer her og nu

Professoren understreger, at hun på ingen måde er modstander af hverken teori, efteruddannelse eller livslæring. Tværtimod ser Lene Tanggaard et stort behov for efter- og videreuddannelse inden for eksempelvis det socialfaglige område. Dét, som hun efterlyser, er mere intelligente uddannelsesformater, der gør op med den opfattelse, at læring handler om Power-Points, passivt forbrug af viden eller underholdning. Lene Tanggaard taler i den sammenhæng om transferen mellem virkelighed og uddannelse eller måske snarere skabelsen af meningsfulde fælles praksisser.

– Transfer handler basalt set om, hvor let det er at overføre den teoretiske og metodiske læring til det praktiske felt. Og her viser det sig, at hvis transferen skal være så høj som mulig, så skal de to kontekster – uddannelse og virkelighed – ligne hinanden mest muligt, siger Lene Tanggaard og fremhæver i samme åndedrag, at målet for mange uddannelser slet ikke drejer sig om transfer.

– Meget uddannelse handler om at øge forståelsen eller indsigten inden for et specielt område, for eksempel socialpædagogik, og det er helt okay. Men det forudsætter stadig, at man stiller de rette spørgsmål, inden man går i gang med uddannelsen: Sker der transfer her og nu, eller er vi ude i en mere dannelsesmæssig skabelse af socialpædagogen? siger Lene Tanggaard og fortsætter:

– Det er selvfølgelig okay indimellem at turde sige, at for eksempel en filosofisk tekst ikke er direkte relevant for praksis, men at den kan tilvejebringe en indsigt for studerende, der skaber forudsætninger for senere at kunne begribe komplekse problemstillinger i virkeligheden. Uddannelsen behøver ikke at ligne virkeligheden, men vi skal være skarpe på, hvad formålet er. Er det dannelse, som bygger på indsigt og måske en personlig-faglig transformation, eller er det mere færdighedsindlæring?

Læring i kroppen

Når det kommer til den form for uddannelse, som udmønter sig i praksis, så er Lene Tanggaard kendt som en mangeårig fortaler for mesterlære.

– Dét, som er styrken ved mesterlæren, er, at fokus er på selve opgaven og først sekundært den enkeltes læring. Og det er her, at der ofte sker det magiske, at vi er så fordybet i opgaven, at vi fuldstændig glemmer, at vi samtidig er i færd med at lære, siger Lene Tanggaard, der taler om begrebet læringsglemsel. Vi får skabt den fælles praksis, som gør transferproblematikken overflødig.

– Læringsglemsel er, når indholdet i en opgave bliver vigtigere end formen, forklarer Lene Tanggaard og fremfører, at det først er i det øjeblik, at læringen bliver kropsliggjort og bliver til handling, at den væsentlige erfaringsdannelse finder sted.

– Dialektikken mellem oplevelser og erfaringer overser vi ofte, når vi taler uddannelse. Alt for meget teoretisk undervisning foregår stadig omkring et bord eller med en underviser, som forelæser, og det mindsker transferen, når medarbejderen efterfølgende skal hjem og arbejde med teorien i praksis, siger hun.

Kollektivet forpligter

Står det til Lene Tanggaard, bør der rundtom i uddannelseslandskabet skabes langt flere udviklende praksisfællesskaber og mesterlærere, som reducerer afstanden mellem uddannelse og virkelighed. Samtidig slår hun til lyd for, at man som arbejdsplads bør sigte mod at lade medarbejderne tage uddannelse sammen.

– Sparringen og refleksionerne over det, man har lært, bliver langt større, hvis man er flere medarbejdere afsted sammen. På samme vis kan kollektivet skabe en anden form for forpligtelse til at fastholde den nye viden i praksis. Sagen er jo, at det først for alvor bliver interessant, når man finder en opgave derhjemme, hvor man kan afprøve det, man har lært, slutter Lene Tanggaard.

” *Transfer handler basalt set om, hvor let det er at overføre den teoretiske og metodiske læring til det praktiske felt. Og her viser det sig, at hvis transferen skal være så høj som mulig, så skal de to kontekster – uddannelse og virkelighed – ligne hinanden mest muligt*

Lene Tanggaard

Lene Tanggaard

Lene Tanggaard har i en årrække været professor i pædagogisk psykologi ved Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet. Tanggaard, der især har forsket i kreativitet og læring, har udgivet en lang række artikler og bøger, blandt andet ”I bad med Picasso”, som hun skrev sammen med Christian Stadil. 1. januar 2020 bliver hun rektor for Designskolen i Kolding, mens hun beholder et 5 % professorat i Aalborg.

Øget kompleksitet på udsatteområdet kræver stor faglig ballast

UDDANNELSE: Specialiseret viden og høj faglighed er nødvendigt i tilbuddene til udsatte mennesker, fremfører Kræn Blume Jensen, forsknings- og analysechef, VIVE Social, der står bag en rapport, som udpeger, hvad der typisk kendetegner ”lovende social praksis”

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist og Thorsten Asbjørn, journalist

Det er ikke mange år siden, at samfundets tilgang til en hjemløs primært indskrænkede sig til den sociale udfordring, at vedkommende ikke havde noget permanent sted at bo. I dag er tilgangen mere kompleks, idet virkeligheden ofte er, at den hjemløse også kæmper med eksempelvis misbrugsproblematikker og psykiske lidelser.

– Forståelsen af kompleksiteten i mange udsattes livssituation og sociale vilkår er ekstremt vigtig. Noget af det, der fylder rigtig meget i disse år, er den såkaldte multidimensionalitet i udsatheden, som netop handler om, at der kan være rigtig mange ting i spil på samme tid hos mennesker, der befinder sig i en udsat position, siger Kræn Blume Jensen, cand.oecon., ph.d. samt forsknings- og analysechef for afdelingen Viden til Velfærd – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Han fortsætter:

– Det skaber et øget behov for viden om, hvad det er for problematikker, som sagsbehandleren og socialpædagogen samlet set har med at gøre.

Fra forståelse til behandling

At kompleksitet i udsatheden altid har eksisteret, er Kræn Blume Jensen ikke i tvivl om. Det nye er, påpeger forsknings- og analysechefen, at vi i dag er blevet klogere på betydningen af, at mange faktorer spiller sammen på én gang.

– Vi har i dag en langt større forståelse for, at det er nødvendigt at have blik for det hele på én gang. Og vi taler meget om indsatser, som kommer hele vejen rundt om det enkelte menneske, og som tager udgangspunkt i dér, hvor det udsatte menneske befinder sig. Vi taler meget om det, fordi vi har fået forstået betydningen af helheden i indsatsen, men muligvis også, fordi at vi stadig ikke altid lykkes med at skabe den helhed, vi stræber efter, siger Kræn Blume Jensen og giver et konkret eksempel hentet fra virkeligheden:

– Det sker, at mennesker med misbrugsproblemer møder op på et misbrugscenter, hvor de får at vide, at de skal i behandling for deres sindslidelse, før centret kan håndtere misbruget. Når de så efterfølgende stiller i psykiatrien, så lyder beskeden, at ’du skal blive dit misbrug kvit, før vi reelt kan hjælpe dig’. Så er man ikke omkring det hele menneske, hvilket understreger, at selvom vi er blevet langt bedre til at forstå kompleksitetens betydning i den enkelte sociale sag, så er forståelsen endnu ikke fuldt indfaset i den måde, vi tænker behandling på.

Det godes værste fjende

Og netop derfor er en fortsat styrket faglighed og uddannelse på det sociale område afgørende, mener Kræn Blume Jensen.

– Dét, som uddannelse kan åbne for, er dels social-

Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde

"Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde" er et forskningsprojekt fra 2016, som indkredsede 11 kerneelementer, der vurderes at have positiv effekt på den sociale praksis. De 11 elementer er:

1. Teori og viden
2. Virkning
3. Beskrivelse
4. Mål
5. Overførbare
6. Økonomi
7. Faglig refleksion
8. Relationelt samarbejde
9. Individuel tilrettelæggelse og samspil
10. Monitorering
11. Opfølgning

Rapporten er tilgængelig på VIVE's hjemmeside: www.vive.dk

Kilde: "Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde", 2016.

arbejdernes evne til at se helheden i den sociale problematik, som de står over for, dels at forstå de redskaber, der er til rådighed for indsatsen, siger Kræn Blume Jensen, der medgiver, at en af udfordringerne med uddannelse er, at der indimellem kan være langt fra undervisningslokalet til hverdagspraksis. Men det er et vilkår, man må acceptere, pointerer han.

– Vi skal passe på, at det perfekte ikke bliver det godes værste fjende. Derfor skal vi understøtte faglige udvikling, også selvom den måske ikke kan bruges eller omsættes hundrede procent i virkeligheden. Men selvom det ikke bliver brugt 100 procent, bliver det måske brugt 50 procent, og det er bedre end ingenting, siger Kræn Blume Jensen.

Evidens og effekt

Forsknings- og analysechefen fremhæver i den sammenhæng, at der findes stadig mere kvalificeret viden, som understøtter behovet for faglig udvikling og uddannelse på udsatteområdet. Han nævner som eksempel et til stadighed stort fokus på evidens og effektmåling, men også på, hvordan man kvalificeret kan tale om aktuel praksis, som endnu ikke er evidensbaseret eller effektmålt.

– I den bedste af alle verdener var alt effektmålt, så vi kendte betydningen af hver eneste intervention og socialt arbejde i bred forstand. Sagen er bare, at

der er rigtig meget socialt arbejde, som ikke er evidensbaseret, og som ikke er effektmålt.

Kræn Blume Jensen henleder i den forbindelse opmærksomheden på et større forskningsprojekt, "Indkredsning af lovende praksis på det specialiserede socialområde" (2016), der søgte at afdække, hvilke kerneelementer, som synes at have positiv indvirkning på den sociale praksis.

– Noget af det, som projektet blandt andet viste, var, at 'teoretisk forankring' har stor betydning for den sociale indsats – dét, at samspillet mellem teori og praksis skaber en sandsynlighed for en forandring, der siger, at 'når vi gør a, så kan vi forvente b, der resulterer i c', forklarer Kræn Blume Jensen.

I alt udpegede forskningsprojektet 11 kerneelementer, som i større eller mindre grad understøtter en 'lovende' sociale praksis. Ifølge Kræn Blume Jensen er projektet et godt eksempel på den store teoretiske viden, der i dag omgiver det sociale felt. Og det understreger nok engang behovet for faglig udvikling og tilegnelse af ny viden.

– Hvis man skal kunne anvende et helt nyt begrebsapparat i den sociale praksis, så kræver det en høj grad af faglighed, og derfor er det også afgørende, at de sociale arbejdere bliver klædt bedst muligt på til at kunne tage ny viden til sig, slutter Kræn Blume Jensen.

VIVE Social

VIVE Social har fokus på socialpolitik, sociale indsatser og sociale forhold for hele befolkningen. Afdelingen beskæftiger sig blandt andet med udsatte grupper, og temaerne er blandt andet social marginalisering og fattigdom. Afdelingen ser på, hvordan kommuner og praktikere omsætter socialpolitikken til konkret praksis, og hvordan konkrete indsatser virker. Endvidere har afdelingen fokus på familiepolitik, herunder skilsmisse- og orlovsproblematikker samt familie- og arbejdslivsrelationer.

Den store udfordring: Viden skal blive til kompetencer

UDDANNELSE: Det er først, når socialarbejderen oplever, at nye tilegnede metoder og teorier skaber en effekt i praksis, at værdien af uddannelse får effekt, fremfører Niels Rosendal Jensen, forsker i socialt arbejde og socialpædagogik

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist og Thorsten Asbjørn, journalist

Når en socialarbejder tager på kursus eller efteruddannelse, er der ofte ét spørgsmål, der summer i baghovedet – både hos socialarbejderen og arbejdspladsen:

Hvordan kommer den nye viden til at virke i praksis?

Eller med andre ord: Hvornår bliver viden til kompetencer?

Dét spørgsmål har Niels Rosendal Jensen, der er lektor ved Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse – Pædagogisk Sociologi, Aarhus Universitet, et klart bud på, som blandt andet tager afsæt i forskning inden for døgninstitutionsområdet.

- Det er resultater, som gør viden til kompetencer, siger han og uddyber:
- Når socialarbejderen oplever, at de nye tilegnede metoder og teorier skaber en reel effekt i praksis – sammenlignet med den tidligere praksis – er viden blevet til kompetencer.

Niels Rosendal Jensen hørte på et tidspunkt en socialarbejder sige til et personalemøde efter et uddannelsesforløb: 'Det her blev først noget for mig,

da jeg kunne se, at det havde en betydning i samspillet med de udsatte børn.'

- Ordene siger noget om, at der skal nogle personligt oplevede erfaringer til, før uddannelse og ny viden for alvor får værdi, siger Niels Rosendal Jensen.

Hjem til praksis

Han er samtidig ikke i tvivl om, at værdien ved fortløbende uddannelse inden for det sociale område er stor.

- Ofte udspringer behovet for efter- og videreuddannelse af, at socialarbejderne står med nogle tilbagevendende udfordringer, hvor de føler, at de rent fagligt kommer til kort. Det vidner i den sammenhæng om en stor ansvarsbevidsthed at tænke i opkvalificering, fordi man erkender, at den viden, man sidder inde med, ikke er tilstrækkelig eller måske ligefrem kan gøre skade, siger han.

Den komplicerede øvelse består ifølge Niels Rosendal Jensen i at vende tilbage til praksis med de nye tilegnede metoder. Han fremhæver i den forbindelse genkendeligheden som den væsentligste forudsætning for, at ny viden succesfuldt bliver omsat til virkelighed.

– Det, du har lært, skal have en klar knage at hænge på i virkeligheden, og så skal det have en grad af genkendelighed hos dem, du arbejder sammen med, og som måske ikke har været på den samme uddannelse. Ikke mindst nye metoder kan være vanskelige at komme hjem med, fordi standardreaktionen indimellem lyder, at 'jamen, det har vi altid gjort', selvom det rent faktisk ikke forholder sig sådan, siger Niels Rosendal Jensen

Aldrig ro på

Han lavede på et tidspunkt et projekt i en kommune, hvor hver institution stillede med to repræsentanter, som efterfølgende skulle formidle deres erfaringer fra kurset til deres kolleger.

– Det var svært for dem, for selvom kollegerne ville det bedste, så måtte de nye input helst ikke rokke for meget ved den normale måde at gøre tingene på, siger Niels Rosendal Jensen.

Tilsvarende peger han på, at mange arbejdspladser havner i den vrangforestilling, der handler om, at når først de presserende opgaver er overstået, bliver der tid til at implementere ny viden.

– Men der kommer aldrig ro over tingene, fordi det er mennesker, vi har med at gøre, siger han.

De svære realiseringsvilkår

Niels Rosendal Jensen fremhæver, at det netop er dagligdagens praksis, som kan spænde ben, når det drejer sig om at integrere ny viden.

– Ofte er det vilkårene i dagligdagen, der lægger sig i vejen for at udøve nye kompetencer. Vi kender alle til de eksempler, hvor en virksomhed eller organisation sender hele banden på weekendkursus med faglige indlæg og fest lørdag aften, og så skal man først efterfølgende til at finde ud af, hvad man kan bruge det til, når man kommer hjem til hverdagen. Kursus og praksis skal kontekstualiseres og bringes sammen, men der er tit en tendens til at underkende de praktiske realiseringsvilkår, siger Niels Rosendal Jensen og tilføjer:

– Du kan godt komme hjem og sige, at nu starter vi på en frisk, men sådan fungerer det bare ikke i virkeligheden. Udfordringen består i, at du står med en helt ny viden, der skal lægges ind i nogle rammer, som allerede kører på kryds og tværs.

Niels Rosendal Jensen

Niels Rosendal Jensen er lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, og desuden forfatter til en række bøger om udsatte børn og unge, kultursociologi og socialpædagogik.

Forskellige dagsordner

I forlængelse heraf peger Niels Rosendal Jensen på de vilkår, som eksempelvis private udbydere som Den Sociale Udviklingsfond kan ramle ind i i samarbejdet med kommunerne.

– På grund af pressede økonomier, så har kommunerne deres helt egne dagsordener, som ikke altid flugter med den kompetenceudvikling, man søger i eksempelvis det private bosted, siger Niels Rosendal Jensen og giver et tænkt eksempel:

– Hvis du som socialarbejder har deltaget i et kursusforløb, der omhandler værdien ved langvarig relationsopbygning og så efterfølgende returnerer til en hverdag, hvor kommunen meddeler, at din opgave med en borger helst skal løses inden for tre måneder, så kan det være svært at gøre brug af ny viden og nye værktøjer.

Den kommunale kode

I det hele taget mener Niels Rosendal Jensen, at kommunernes krav kommer til at spille en stadig større rolle, når såvel offentlige som selvejende aktører for fremtiden skal lave opkvalificering af deres medarbejdere.

– Uddannelse i disse år handler i høj grad om at knække den kommunale kode i form af den rette afrapportering. Hvis ikke sagsbehandleren forstår formidlingen af dine ydelser eller din dokumentation, kan det føre til en masse misforståelser. Derfor er jeg overbevist om, at vi kommer til at se langt flere uddannelser, der tager sigte mod at kunne opfylde kravene fra kommunerne. Ikke mindst når det gælder kvalificeret afrapportering, slutter Niels Rosendal Jensen.

TEMA › UDDANNELSE

De unge må gerne have forventninger til os

UDDANNELSE: Forskellige fagprofiler og uddannelse vægtes højt i Den Sociale Udviklingsfond. – De unge har krav på, at vi stiller et fagligt repertoire til rådighed, som understøtter dem i deres udvikling, siger Margrethe Langer, regionsdirektør

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist · Foto: Emil Ryge Christoffersen

Der går næppe en dag i Den Sociale Udviklingsfond, uden at ordet 'uddannelse' bliver sagt højt. I dag er det således ikke muligt at komme i betragtning til et job som socialkonsulent i SUF uden at kunne henvise til en uddannelse på minimum bachelorniveau med klar relevans for målgruppen af unge i sårbare livssituationer.

Samtidig sender såvel afdelinger som organisation løbende medarbejdere på opkvalificerende uddannelser, der alle har ét fælles formål, nemlig at skabe de bedst mulige forudsætninger for kvalificerede udviklingsforløb for unge.

– Det forpligter at være en selvejende organisation, som løser de sociale opgaver for kommunerne, der er allermest komplekse. Når vi vægter uddannelse så højt i SUF, er det, for at vores medarbejdere er de bedst mulige samspilspartnere for de unge. Det er hele ideen. De unge har krav på, at vi stiller et fagligt repertoire til rådighed, som understøtter dem i deres udvikling, siger Margrethe Langer, regionsdirektør, SUF. Hun tilføjer:

– Hos os skal den unge møde kompetente socialkonsulenter, som tager ansvar for at sætte rammen for den unges udvikling, og som formår at introducere vedkommende for faglige metoder, som er hjælpsomme i indsatsen. Det kræver socialkonsulenter med et højt refleksionsniveau over egen faglighed.

Af samme grund understreger Margrethe Langer, at de unge, som bliver indskrevet i SUF, gerne må have store forventninger til den faglighed og de uddannelser, deres socialkonsulenter kan præsentere.

– De unge må gerne have forventninger til os, og de må gerne udfordre os i forhold til det, de selv kæmper med. Hvad er det, vi kan stille til rådighed?

Hvad er det, vi kan byde ind med på deres udviklingsvej? De spørgsmål skal vi kunne besvare.

På jagt efter sprækker

Tager man i dag et blik ud over nogle af de mange fagprofiler, der findes i SUF, møder man alt lige fra pædagoger og filosoffer til musikterapeuter og fysioterapeuter. Det er der en god grund til, fremfører Margrethe Langer.

– Samlet set bidrager diversiteten i medarbejderstaben til at skabe nogle mere attraktive tilbud til de unge. Gennem de mange fagprofiler er det lykkedes os at få skabt et dynamisk og fagligt arbejdsmiljø, hvor vi altid er på jagt efter at kigge efter 'sprækker' i indsatserne og være nysgerrige på, hvad vi kan gøre anderledes i vores socialfaglige praksis. Det er vigtigt, fordi vi har med mennesker at gøre, som ofte kalder på at møde noget nyt, de ikke har fået tidligere, siger Margrethe Langer og understreger, at satsningen på uddannelse ligeledes handler om at få fremkaldt et nyt potentiale hos den enkelte medarbejder, som i sidste ende kan danne grundlag for endnu mere reflekterede og frugtbare samspil med de unge.

– Uddannelse skal have en reel effekt – ellers giver det ingen mening. Og uddannelsen er først implementeret i praksis, når man kan se, at den nye tilgnede viden eller de nye socialpædagogiske metoder har en betydning for den unge.

En forlængelse af 'mig'

Samtidig betoner Margrethe Langer vigtigheden af, at uddannelse også skal have mening og betydning for den enkelte medarbejder.

– Det er helt afgørende, at vores medarbejdere føler sig tilpasse med de uddannelser og den viden, de får. Uddannelse må godt føles lidt som en forlæn-

gelse af 'mig' – som noget personligt – fordi vi i SUF grundlæggende tror på, at det er det personlige, som gør, at socialkonsulenten i sidste ende formår at bruge sin uddannelse til at skabe en endnu tættere relation til de unge, siger Margrethe Langer.

Når det er sagt, så understreger regionsdirektøren, at der på det organisatoriske niveau er et stort fokus på, at uddannelse skal bidrage til at fremme fællesskabet.

– Hos os får man kun lov til at uddanne sig, hvis det giver mening for de unge. Det kan godt være, at den enkelte medarbejder har nogle særlige ønsker, men det skal have et fælles sigte, som matcher vores værdier og vores ydelser, fastslår Margrethe Langer og fortsætter:

– Når vi sender medarbejdere på uddannelse, så er det med øje for både den enkelte og den samlede gruppes udviklingspotentiale. Vi søger fællesskabet i uddannelserne ved for eksempel at skabe læringsrum, der er præget af engagement og nysgerighed, og hvor praksis bliver sat i spil.

Skolede i værdier

Et eksempel er den interne psykiatriuddannelse, som foreløbig 210 medarbejdere i SUF har gennemført. Et andet eksempel er de introprogrammer og den sidemandsoplæring, som finder sted ude i afdelingerne, når nye medarbejdere kommer til.

– Uddannelse er ikke bare noget, man tager på en skole. Det er også noget, der foregår i hverdagen. Derfor gør vi en dyd ud af at uddanne vores nye kolleger, så de er skolede i vores værdier og metoder, siger Margrethe Langer.

Når hun i dag kigger ud over det væld af uddannelses tilbud, som blandt andet retter sig mod de sociale tilbud, så lægger hun ikke skjul på, at det indimellem kan være svært at holde tungen lige i munden.

– Uddannelsesjunglen er stor, og man kan nemt lade sig forføre af lækre, glittede præsentationer. Det betyder også, at der er en risiko for, at vi kom-

mer til at bevæge os i alle mulige retninger, og vi kommer til at sætte for mange skibe i søen, der sejler hver deres vej eller ind i hinanden. Derfor er det så vigtigt, at vi hele tiden stiller os selv spørgsmålene: Hvorfor er vi her? Hvorfor er vi på vej i den her retning? Vi skal være fuldstændig klare på, hvorfor vi skal uddanne os, siger Margrethe Langer.

Bæredygtige indsatser

Opmærksomheden mod uddannelsernes nytteværdi skyldes ikke mindst, at der er kommunale samarbejdspartnere, som vælger SUF, når sagerne har en høj kompleksitet.

– Vores satsning på uddannelse skal ses i lyset af, at kommunerne står med nogle meget vanskelige opgaver, som de ikke altid selv har mulighed for at løse. Vi skal kunne levere indsatser med en høj kvalitet, der repræsenterer en bæredygtig udvikling – vores kerneopgave er at skabe en udvikling, som kan bære på sigt, siger Margrethe Langer, der i disse år oplever, at kommunerne stiller stadig større krav til, at selvejende aktører er i stand til at argumentere for deres faglighed, valg og dispositioner.

– Det er fuldstændige rimelige krav, som blandt andet skal understøttes gennem uddannelse.

Dér, hvor Margrethe Langer ser, at en selvejende samarbejdspartner som SUF kan gøre endnu mere, er i tydeliggørelsen og formidlingen af uddannelsernes betydning.

– Når vi for eksempel vægter relationsarbejde højt, så er det vores opgave at præcisere den værdi over for kommunen, så det står fuldstændig klart for kommunen, hvorfor vi indimellem tager uddannelse, som lægger nye lag til netop relationsarbejdet, siger Margrethe Langer, der i samme åndedrag betoner vigtigheden af at holde fast i fagligheden, selvom der i disse år mærkes et kommunalt pres.

– Kommunerne kalder på resultater og tempo, og vi vil gerne levere begge dele. Men vi fastholder, at vores faglige handlinger aldrig må blive automatiserede og ureflekterede. De skal til enhver tid være meningsfulde.

Når vi sender medarbejdere på uddannelse, så er det med øje for både den enkelte og den samlede gruppes udviklingspotentiale. Vi søger fællesskabet i uddannelserne ved for eksempel at skabe læringsrum, der er præget af engagement og nysgerrighed, og hvor praksis bliver sat i spil.

Margrethe Langer

TEMA > UDDANNELSE

Hjælper, når det roder i hovedet

Et VITA-kursus for samtlige socialkonsulenter i de to SUF-afdelinger BOAS Valby og BOAS Teglholmen giver konkrete værktøjer til hverdagens samtaler, og de unge mærker prompte effekten

Thorsten Asbjørn, journalist · Foto: Emil Ryge Christoffersen

På bordet ligger en såkaldt "Stress-sårbarhedsmodel". Trine har sat sig til rette med sin socialkonsulent Rikke Sannerud Petersen. Som de øvrige unge i BOAS Valby, der hører under Den Sociale Udviklingsfond har Trine Autisme Spektrum Forstyrrelse, og derfor har hun brug for at blive afskærmet fra snak og forstyrrende lyde, når hun skal koncentrere sig som nu.

– Der er to typer stressfaktorer: de grundlæggende og de situationsbestemte stressfaktorer, indleder Rikke Sannerud Petersen og spørger Trine, om hun har en fornemmelse af forskellen.

Trine nikker. Hun har nemt ved at genkende de grundlæggende stressfaktorer som søvnproblemer, rod og ensomhed. Og tilsvarende har hun også et billede af, hvad der er situationsbestemte stressfaktorer som eksempelvis statusmødet med kommunen i morgen.

– Det stresser mig altid helt vildt. Hvad nu, hvis jeg selv synes, at jeg har gjort det godt, og kommunen ikke synes det samme? Får jeg så lov til at blive?

Og hvordan får jeg i det hele taget præsenteret det ordentligt for min sagsbehandler?

Over den røde linje

Dialogen mellem Trine og Rikke Sannerud Petersen er i fuld gang. Samtlige medarbejdere i de to autisme-afdelinger BOAS Valby og BOAS Teglholmen har det seneste år været på det eftertragtede VITA-kursus, som psykolog Kirsten Callesen har udviklet, og hvor fagprofessionelle inden for autismeområdet får håndgribelige værktøjer til det kognitive udviklingsarbejde med unge.

– Værktøjerne er enormt brugbare, fordi de har fokus på, hvad der virker for de unge. I det her tilfælde får Trine et tydeligt billede af, hvordan forskellige stressfaktorer påvirker hende – og dermed også handleredskaber til, hvordan hun bedre lytter og ser advarselstegnene, siger Rikke Sannerud Petersen.

Trine er i gang med at lave kasser med både de grundlæggende og situationsbestemte stressfaktorer, som hun mærker i sin hverdag. Hun får straks

” Når de kan så meget og tænker bredt, så sørger de også for, at jeg får den hjælp, som i situationen er relevant for mig.

Trine

” Værktøjerne er enormt brugbare, fordi de har fokus på, hvad der virker for de unge.

Rikke Sannerud Petersen

øje på, at når mange kasser stables oven på hinanden, så kommer hun hurtigt op til en stiplet linje, som hedder ”advarselstegn” og også meget nemt over den røde ”sårbarhedslinjen”.

– Jeg kan godt se, at der hos mig hurtigt bliver fyldt op bare med de grundlæggende stressfaktorer. Så skal der ikke mange situationsbestemte stressfaktorer til, før jeg ikke har mere at give af. På den måde får jeg også et billede af, hvad jeg kan gøre anderledes, siger Trine og fortsætter:

– Et værktøj som det her kan jeg bruge til at få skilt tingene ad i kasser og få struktur, når det roder i hovedet.

Far til fire og overrasket

I et af de andre lokaler sidder Kim og socialkonsulent Stig Böckel. De er også i gang med et VITA-værktøj, nemlig ”Hjulet”. Kim skal inddele sin personlighed i delmængder, så han i bedste lagkagestil

får lavet en cirkel med en masse stykker med alt det, som udgør ham. Stig Böckel bruger sig selv for at hjælpe øvelsen på vej.

– Jeg har et stort stykke her, som hedder ”Far til fire”. Jeg har nemlig fire børn, så den rolle fylder rigtig meget hos mig og giver mig både stolthed og myndighed i visse situationer, siger Stig Böckel henvendt til Kim. Umiddelbart er Kim betænkelig ved at gå i gang, men han springer på.

– Jeg tænkte, om det kunne være farligt for mig at definere negative delelementer af mig selv. Hvis man gentager negative tanker om sig selv, har man en tendens til at komme til at tro på dem, siger Kim, der blev overrasket over resultatet:

– Det viste sig, at der ikke rigtig var nogle negative sider, men jeg fik et mere neutralt blik på delelementerne af mig selv.

” *Et værktøj som det her kan jeg bruge til at få skilt tingene ad i kasser og få struktur, når det roder i hovedet.*

Trine

Et fælles sprog

For socialkonsulenterne i BOAS Valby og BOAS Teglgolmen har det stor værdi med fælles uddannelse i form af VITA.

– Vi får et fælles sprog og en fælles kultur, og så virker det bare i forhold til de unge, siger Stig Böckel og fremhæver, at VITA er på programmet til hvert eneste personalemøde, hvor der er erfarings- og videnuudveksling.

Og de unge har da heller ikke svært ved at sætte ord på den værdi, som det skaber for dem, at de er sammen med professionelle, som er veluddannede og for eksempel henter ny uddannelse i form af VITA. Kim er i sit liv også stødt ind i professionelle uden uddannelsesbaggrund.

– Det kan være vikarer, der i modsætning til socialkonsulenterne ikke har et repertoire at tage fra. Det kan jeg tydeligt mærke, når jeg spørger efter

hjælp eller en konkret handlemulighed. Her har personaler med uddannelse et repertoire at tage fra, siger Kim.

Trine stemmer i og mærker tilsvarende, at professionelle, som er godt uddannede, betyder noget for hendes udvikling.

– Det gør, at jeg får den rigtige hjælp til at blive mere selvstændig. Når de kan så meget og tænker bredt, så sørger de også for, at jeg får den hjælp, som i situationen er relevant for mig.

TEMA › UDDANNELSE

Det faglige løft er også et løft til de unge

UDDANNELSE: Louise Kristensen satser målrettet på efteruddannelse. Gevinsten mærker hun i samspillet med de unge

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Louise Kristensen var ikke i tvivl, da hun en dag for fire år siden sad og snakkede med sin afdelingsleder hos BOAS Frederiksberg, der er et behandlings- og botilbud under Den Sociale Udviklingsfond for unge voksne med Autisme Spektrum Forstyrrelse.

Snakken drejede sig om mulighederne for uddannelse. Louise Kristensen havde allerede taget en étårig grunduddannelse i kognitiv terapi hos Wattar Gruppen i København, og nu var spørgsmålet, om hun skulle søge i en anden retning eller fortsætte ad samme spor. Louise Kristensen valgte det sidste.

– Jeg synes, at de kognitive metoder, jeg allerede havde stiftet bekendtskab med, gav rigtig god mening, og derfor luftede jeg for min afdelingsleder, at jeg gerne ville specialisere mig ved at bygge yderligere på, siger Louise Kristensen.

Det blev startskuddet til yderligere tre års uddannelse, som Louise Kristensen afsluttede sidste år. I dag kan hun kalde sig kognitiv psykoterapeut, og Louise Kristensen har ikke et sekund fortrudt, at hun gik den vej.

– Uddannelsen har givet mig et fagligt løft, som i sidste ende også er et løft til de unge, siger hun.

Konkrete metoder

Hun er oprindelig uddannet ergoterapeut, og kom i 2010 til SUF efter blandt andet at have arbejdet i et botilbud inden for autismeområdet. Louise Kristensen oplever, at hun i sit arbejde står med en målgruppe, hvor den viden, som hendes uddannelse har givet, ofte kommer til sin ret.

– Når du tager en uddannelse som kognitiv psykoterapeut, får du en masse konkrete metoder, som du kan tage direkte hjem og anvende i dit relationsarbejde med de unge, siger Louise Kristensen og nævner konkret den kognitive diamant, der er en model, som hjælper med at indkredse tanker, følelser, kropsfornemmelser og adfærd i en given situation, hvorefter arbejdet med omstruktureringen af tanker kan begynde. Og tilsvarende metoden Guided discovery, en spørgeteknik, hvor man hjælper den unge med selv at finde svarene. Af tredjebølge kognitiv terapi er Louise Kristensen begejstret for Compassion Focused Therapy, der tager udgangspunkt i at arbejde med de tre systemer til regulering af følelser.

” Når du tager en uddannelse som kognitiv psykoterapeut, får du en masse konkrete metoder, som du kan tage direkte hjem og anvende i dit relationsarbejde med de unge

Louise Kristensen

Louise Kristensen

Socialkonsulent, uddannet ergoterapeut samt kognitiv psykoterapeut, kognitiv coach og certificeret kognitiv mentor hos Wattar-Gruppen. Louise Kristensen har arbejdet i Den Sociale Udviklingsfond siden 2010.

Kognitiv psykoterapeut

Uddannelsen til kognitiv psykoterapeut strækker sig samlet over fire år og består af både undervisning, træning, selvrefleksion/egenterapi og supervision. Gennem uddannelsen bliver deltagerne kvalificeret til at udføre psykoterapi i praksis inden for et kognitivt adfærdsterapeutisk grundlag.

– Det sker med jævne mellemrum, at jeg i mit daglige arbejde bliver mindet om en metode, jeg har stiftet bekendtskab med under min uddannelse, og som jeg kan trække på i mødet med den unge, siger Louise Kristensen, der oplever, at beboerne har været nysgerrige på, hvad hun har hentet med hjem fra sin uddannelse og omsat til praksis.

– Som en del af mine eksamener lavede jeg et kognitivt gruppeforløb, og da deltagerne efterfølgende skulle evaluere, gav de udtryk for, at det var sjovt at være med til at afprøve forskellige metoder, fordi de gennem nogle af øvelserne blev klogere på sig selv og fik styrket selvværdet og i det hele taget delt erfaringer med andre, der har lignende udfordringer som dem selv.

Scorekursus

Samtidig er Louise Kristensen glad for, at hun i dag kan tilbyde kognitiv terapi til beboerne i BOAS Frederiksberg, frem for at kompetencerne nødvendigvis skal hentes ude i byen.

– Vi arbejder med en gruppe mennesker, som kan have svært ved at indgå i relationer, og her er det en fordel, at jeg kan trække på min uddannelse, siger Louise Kristensen.

Det kan for eksempel dreje sig om at hjælpe en ung, som går til psykolog, med at overføre det, der bliver talt om i terapirummet, til hverdagen.

– Indimellem er jeg med inde hos psykologen de sidste ti minutter, og så hjælper jeg med at samle op og sammen med den unge få lagt en plan for, hvad der skal ske indtil næste gang, fortæller Louise Kristensen, der ligeledes i samarbejde med en kollega har stået i spidsen for et såkaldt 'scorekursus', hvor unge frivilligt har meldt sig til at arbejde med deres sociale færdigheder og selvværd, så de for eksempel kan 'score' nye venner eller en kæreste.

Selvrefleksion

Ud over at Louise Kristensen i dag mærker værdien som kognitiv psykoterapeut i sit arbejde med de unge, så har uddannelsen også været en personlig rejse.

– Når man tager en kognitiv uddannelse, kommer du helt uundgåeligt også til at arbejde med en masse sider ved dig selv. Jeg har gennem min uddannelse fået en masse supervision og egenterapi, som eksempelvis har drejet sig om, hvordan jeg håndterer de arbejdssituationer, som til tider kan være meget hårde, og hvor det gælder om at kunne være i det som både professionel og menneske, siger Louise Kristensen, der tilsvarende har reflekteret over, hvad det er, der for hende skaber den gode uddannelse.

– Jeg har også prøvet at sidde til undervisning, hvor oplægsholderen tydeligvis ikke aner, hvad det er for en praksis, jeg skal hjem og arbejde i efterfølgende. Så kan det være svært at fastholde interessen. En god uddannelse skal have en praktisk forankring, og så skal den samtidig 'forstyrre', så man kommer til at reflektere over, hvordan man i grunden arbejder, slutter hun.

For Louise Kristensens vedkommende er der næppe nogen fare for, at hun glemmer, hvad hun har lært på sin uddannelse. Sammen med en gruppe af dem, hun i sin tid tog sin uddannelse med, har hun i dag etableret en supervisionsgruppe, der mødes tre til fire gange om året.

– Uddannelsen har også udvidet mit faglige netværk, og hver gang vi mødes, bliver vi mindet om, hvor værdifuldt det er, at vi har taget vores uddannelser, slutter hun.

” *Som en del af mine eksamener lavede jeg et kognitivt gruppeforløb, og da deltagerne efterfølgende skulle evaluere, gav de udtryk for, at det var sjovt at være med til at afprøve forskellige metoder, fordi de gennem nogle af øvelserne blev klogere på sig selv og fik styrket selvværdet og i det hele taget delt erfaringer med andre, der har lignende udfordringer som dem selv.*

Louise Kristensen

FRA KOMMUNE TIL SELVEJE:

Vis os, hvem I er, og hvad I kan

UDDANNELSE: Tydelighed om kompetencer og diversitet i medarbejderstaben er afgørende, når Greve Kommune skal vælge selvejende aktør

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Når en kommune i dag skal vælge en selvejende aktør til en særlig kompleks indsats for en borger i en vanskelig livssituation, så er det mere end nogensinde afgørende, at den socialpædagogiske faglighed og specialiserede viden står tydeligt frem.

Så klar lyder meldingen fra Greve Kommune.

– I dag kræves der en ny form for faglighed i dialogen med kommunen, og jo bedre eksempelvis botilbuddet er i stand til at beskrive uddannelsesniveau og faglighed i personalet samt indsats, ydelse og takst, des bedre kan vi fremlægge tilbuddet for vores visitationsudvalg, som i sidste ende skal tage stilling til, hvilket tilbud vi vælger, siger Linea Wessberg, rådgiver, Greve Kommune, Center for Job & Socialservice.

Alligevel oplever hun, at der kan være stor forskel på, hvordan de selvejende aktører formidler deres kompetencer.

– Det er meget forskelligt, hvilke tilbagemeldinger vi modtager fra botilbuddene, når vi undersøger mulighederne på vegne af en udsat borger. Fra nogen lyder det, at 'det kan vi sagtens klare', men når vi så graver lidt dybere, så viser der sig ikke at være den faglighed, der er brug for. Andre leverer nogle

meget grundige og fagligt funderede redegørelser for, hvordan de vil gribe opgaven an, siger Linea Wessberg.

Relationen skal opretholdes

Hun lægger ikke skjul på, at man i Greve Kommune vægter uddannelse og kompetencer højt i den opgaveløsning, som skal varetages af en selvejende aktør.

– Vi skal vide, at der ligger nogle socialfaglige værktøjer og en faglig ballast til grund for, hvordan botilbuddet løser opgaven. Hvis vi for eksempel leder efter et botilbud til en borger med autisme, så er det helt afgørende, at botilbuddet kan dokumentere, at de kender noget til autismpædagogik. Derudover skæver vi meget til, at der er tilstrækkelig med diversitet i medarbejderkompetencerne, ligesom vi også er optaget af, om der er stor udskiftning i personalegruppen, siger Linea Wessberg og uddyber:

– Mange af de borgere, vi arbejder med, har det bedst med én-til-én-kontakt, hvor der er en særlig relation, og derfor har vi brug for at vide med nogenlunde sikkerhed, at denne relation kan opretholdes.

Savner større gennemslagskraft

For Greve Kommune – som for de fleste andre kommuner – går der typisk et længere udredningsforløb forud for valget af botilbud, hvor kommunen forsøger at indkredse det bedst egnede støttebehov til borgeren. Og her kan botilbuddene gøre meget, når det gælder den overordnede formidling af faglighed og kompetencer.

– Jo mere botilbuddet på det indledende niveau oplyser om faglighed og rammer – ikke mindst på Tilbudsportalen, som er vores foretrukne arbejdsværktøj – des bedre er det, siger Linea Wessberg, som generelt godt kunne ønske sig større gennemslagskraft om selve opgaveløsningen hos de selvejende aktører.

– Nogle gange savner jeg en klarere beskrivelse af, hvad der præcist sker, når borgeren flytter ind i botilbuddet, og hvad hele formålet med opgaveløsningen er. Dét, der gør, at vi får sikkerhed, når vi skal vælge tilbud, er, at tilbuddet grundigt redegør for, hvordan de vil løse opgaven, hvordan tilgangen vil være, og hvad man for eksempel tænker om borgernes behov for én-til-én-tid, siger Linea Wessberg.

Skarpe statusrapporter

Ordene vækker genklang hos Christina Hartmeyer, afdelingsleder i BOAS Valby og BOAS Teglholmen, der begge er botilbud til unge mellem 18 og 35 år med Autisme Spektrum Forstyrrelser.

– Noget af det, vi gør meget ud af at formidle til kommunen, er, hvad vi kan – men også hvad vi ikke kan. Hvad angår det sidste, drejer det sig om, at vi også melder klart ud, hvis vi står med en opgave, som enten ligger uden for de områder, vi har den faglige ekspertise og kompetencemæssige bag-

” *Noget af det, vi gør meget ud af at formidle til kommunen, er, hvad vi kan – men også hvad vi ikke kan.*

Christina Hartmeyer

grund til at løse, eller som vi vurderer passer dårligt ind i vores eksisterende botilbud, siger Christina Hartmeyer.

Allerede i sin indledende dialog med sagsbehandleren i en kommune søger Christina Hartmeyer altid at bringe sin viden i spil, så kommunens sagsbehandler kan finde frem til den rette indsats til en borger på et så oplyst grundlag som muligt og så nemt som muligt.

– I kraft af den megen specialiserede uddannelse, vi løbende tager i Den

Sociale Udviklingsfond, så sidder vi med en bred viden, som ofte kommer kommunens sagsbehandlere til gavn. Det kan for eksempel være i forhold til autisme, som er et område, hvor vi har taget meget videreuddannelse, og hvor vi prøver at hjælpe sagsbehandleren med at forstå baggrunden for, at en autist gør, som vedkommende gør, og hvad der i den sammenhæng kan være den rette hjælp, siger Christina Hartmeyer, der oplever, at meget uddannelse og opkvalificering i disse år tager sigte mod kommunernes krav til afrapportering og dokumentation.

– Kravene til faglighed i dialogen med kommunerne er større end nogensinde, hvilket jeg blot synes er med til at kvalificere indsatserne. Hos os har vi gjort det til en udfordring at lave skarpe statusrapporter, hvor kommunen kan se, hvad de får, siger hun.

En indstilling, som Linea Wessberg bifalder:

– Dét, som gjorde, at vi valgte at samarbejde med BOAS Valby, var, at der var gennemslagskraft om, hvilke uddannelsesmæssige kompetencer som BOAS rådede over, og at vi kunne se, hvordan opgaveløsningen kunne strikkes sammen.

”Hvor man førhen godt kunne blive påduttet en rolle som ”hende den sunde”, bidrager projektet nu til, at alle har den samme forståelse for, hvad sunde rammer er for en størrelse

Alexandra Huszar

”Nu kommer hende den sunde”

BOAS Frederiksberg er sammen med to andre afdelinger under Den Sociale Udviklingsfond i gang med et forskningsprojekt om sundhed, der giver en ny tilgang til uddannelse i form af samskabelse mellem forskere, medarbejdere og unge

Af Thorsten Asbjørn, journalist

Det er en kendt problematik inden for sundhedsforskningen, at mennesker i svære livssituationer har en markant lavere gennemsnitsalder end resten af befolkningen. BOAS Frederiksberg er en af tre SUF-afdelinger, som i øjeblikket er i gang med et forskningsprojekt, der skal være med til at fremme sundheden på det socialfaglige område.

Sundhedsprojektet er et lysende eksempel på, hvordan forskning også bliver til uddannelse og praksis.

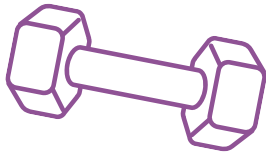
- Det er en uddannelse, fordi vi i fællesskab får tilført viden og skal nå et mål om en sundhedsfremmende effekt. Vi ender selvfølgelig ikke med et individuelt uddannelsespapir, som vi kan skrive på

vores cv, men der sker en tilførsel af viden til både medarbejdere og unge, som har uddannelsesmæssig karakter, siger Alexandra Huszar, socialkonsulent BOAS Frederiksberg, der oprindeligt er uddannet ergoterapeut, og som har erfaring i arbejdet med ernæring og fysisk aktivitet.

Blomkålsris eller brun sovs

I sundhedsprojektet er både de unge og socialkonsulenterne inddraget i processen. Men hos BOAS Frederiksberg vælger man i første omgang udelukkende at fokusere på medarbejderne og dernæst de unge.

- Vi har arbejdet med sundhed i mange år, men hver gang vi arbejder med det, dør det nemt. Dels fordi

” I bund og grund har det vist sig, at vores opfattelser af sundhed ikke er så forskellige, som vi måske forestillede os

Maya Nielsen

Om Sundhedsprojektet

Når man kæmper med svære personlige og sociale problematikker, kan noget af det vanskeligste være at holde en sund livsstil. Sammen med Statens Institut for Folkesundhed har SUF taget hul på et to-årigt sundhedsfremmeprojekt. Målet er at opnå ny viden om, hvordan der bedst muligt arbejdes med sundhedsfremme blandt mennesker med svære psykiske og sociale problematikker.

det det kan være vanskeligt at få alle til at tage ejerskab over projektet, dels fordi vi har ti forskellige opfattelser af, hvad sundhed er, siger Maya Nielsen, der også er socialkonsulent ved BOAS Frederiksberg og refererer til hverdagens eksempler:

- Det har for eksempel resulteret i, at en dag er der en socialkonsulent, der tænker i brune ris eller blomkålsris, mens det en anden dag kan være en kollega, der har det fint med hvide ris, så længe der er masser af grønt på tallerkenen. Andre igen kan være af en opfattelse af, at sundhed starter et helt andet sted, og at traditionel mad med sovs og kartofler er god ernæring, siger Maya Nielsen.

Derfor er forsknings- og uddannelsesprojektet hos BOAS Frederiksberg også startet med en interviewundersøgelse, hvor alle medarbejdere har sat ord på, hvad de forstår ved sundhed, og hvad der er vigtigt for dem.

- Alle er blevet hørt og har givet deres holdninger og tanker til kende. Resultatet er, at vi alle føler os involverede og engagerede og dermed har et stærkt fælles udgangspunkt for, hvordan vi vil forankre sundhedsfremmen i hverdagen, siger Alexandra Huszar.

Nu social kontrakt

Spørgeundersøgelsen har mundet ud i, at BOAS Frederiksberg har udformet en social kontrakt om sundhedsfremme-arbejdet, som alle medarbejdere har tilsluttet sig.

- I bund og grund har det vist sig, at vores opfattelser af sundhed ikke er så forskellige, som vi måske forestillede os. Og nu har vi fået skabt et stærkt fælles udgangspunkt, hvor alle oplever stort ejerskab. Det betyder, at vi har et langt bedre afsæt for at få sundhedsfremmen forankret, siger Maya Nielsen.

Blandt andet forpligter socialkonsulenterne sig til at være positive rollemodeller og italesætte sundhedsfremmende initiativer over for både den enkelte unge, men også det store fællesskab.

- Hvor man førhen godt kunne blive påduttet en rolle som "hende den sunde", bidrager projektet nu

til, at alle har den samme forståelse for, hvad sunde rammer er for en størrelse, siger Alexandra Huszar.

Ikke sundhedspoliti

Der er dem, som vil hævde, at det kommer til at lugte af sundhedspoliti, når medarbejdere i fællesskab forpligter sig på en kontrakt om sundhedsfremme. Men Alexandra Huszar og Maya Nielsen mener, at en sådan kritik skyder forbi.

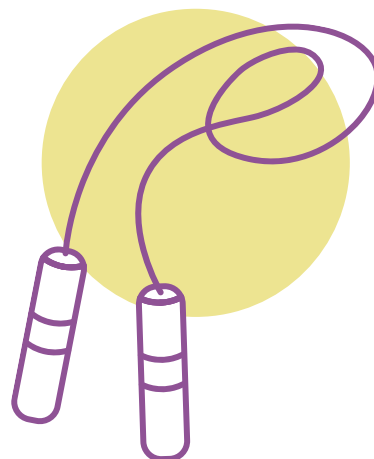
- Ved netop at inddrage personalegruppen har vi også en oplevelse af, at alles ønsker er tilgodeset bedst muligt, siger Maya Nielsen.

At der samtidig er tale om et forskningsprojekt, er en væsentlig styrke, fremhæver Alexandra Huszar.

- Vi har faste mål, som vi skal nå til aftalte tidspunkter, og det betyder, at vi forpligter os på at få dem gjort. Med forskere involveret sikrer vi samtidig et skarpt eksternt blik, og vi kommer til at bidrage med en viden om sundhed inden for udsatteområdet, som kan få samfundsmæssig værdi, siger Alexandra Huszar.

BOAS Frederiksberg er nu så langt, at de er klar til at sætte gang i de første sundhedsinitiativer. Der er både fokus på kost, fysisk aktivitet, søvn og mental sundhed. Første initiativ kommer sandsynligvis til at hedde fitness til alle.

- Lige nu arbejder vi med et ønske om, at alle unge og medarbejdere får fitnesskort. Det betyder, at vi kan træne sammen i et ligeværdigt rum, når det passer ind i dagligdagen, siger Maya Nielsen.

Unge om deres socialkonsulenters uddannelse

”Rikke giver mig lyst til at forstå min autisme indefra”

Stephanies socialkonsulent Rikke Ramsing fra BOAS Mentor er oprindelig uddannet cand. mag i audiologopædi og trækker på en række efteruddannelser som blandt andet kognitiv terapeut, familierådgiver og specialiserede kurser inden for ASF, ADHD, OCD, angst og depression. Stephanie mærker værdien:

” Rikke kan håndtere og hjælpe mig gennem situationer, lige meget hvor slemt jeg har det. Hun giver mig lyst til at forstå min autisme indefra, og hun ‘oversætter’ noget af det, der er svært for min familie at forstå. Hendes rådgivning til dem gør det nemmere for mig at være den, jeg er. Jeg spejler mig i det, Rikke fortæller, fordi jeg føler mig set og forstået. Det giver mig lyst til at arbejde videre med det svære med større handlekraft og mere mod.

Stephanie, 19 år

TEMA › UDDANNELSE

Kloge medarbejdere er krævende

Medarbejdere, som konstant søger videreuddannelse, er en gave, men de stiller også store krav til organisation og ledelse, påpeger to afdelingsledere i SUF

Af Thorsten Asbjørn, journalist · Foto: Emil Ryge Christoffersen

Det er nemt at høre jubelkoret fra både medarbejdere og ledelse, når der er gang i et videreuddannelsesforløb, som tilføjer nye kompetencer og øget faglighed til arbejdspladsen.

Men efter- og videreuddannelse har også en anden side. Det kan nemlig udfordre hele organisationen med 'sultne' medarbejdere, der kommer tilbage med stor lyst til at implementere den ny viden.

Henriette Høst-Madsen, afdelingsleder SUF Skallen, der er et botilbud i København til unge med særlig brug for støtte, udtaler:

- Medarbejderne efterspørger hjælp til, hvordan de får skabt tid og rum til at få deres nye uddannelse bragt med ind i praksis. Vi hører 'hverdagen løber så stærkt, så det er svært at finde tid', siger Henriette Høst-Madsen og sætter ord på det, som hun opfatter som sin opgave:

- Jeg skal træne medarbejderne og hjælpe dem til selv at bringe deres uddannelse i spil og få afprøvet deres nye metoder. Jo bedre de selv evner at tage

ansvar for den proces, jo større effekt oplever de også af deres uddannelse. De kommer på den måde selv til at tage ejerskab over forankringen. Hvis jeg har en medarbejder, som har videreuddannet sig inden for det kognitive, så er det dennes ansvar at sætte det kognitive på dagsordenen. Som leder skal jeg sørge for, at vi har rammerne til, at de kan udfolde sig.

Skallen-lederen fortsætter:

- Det er min klare overbevisning, at mine medarbejdere bliver stærkere, dygtigere og mere selvstændige, når de oplever, at styringen bliver uddelegeret til dem selv. Jeg har som leder en klar forventning om, at man som medarbejder bruger sin uddannelse og får skabt sig de rammer, som skal til, siger Henriette Høst-Madsen.

Jeg er ikke religiøs

Thomas Rotne, afdelingsleder i SUF Syd og en af grundlæggerne til Den Sociale udviklingsfond, har i mere end 25 år haft stort fokus på at rekruttere medarbejdere med solid humanistisk uddannel-

” *Jeg skal træne medarbejderne og hjælpe dem til selv at bringe deres uddannelse i spil og få afprøvet deres nye metoder. Jo bedre de selv evner at tage ansvar for den proces, jo større effekt oplever de også af deres uddannelse.*

Henriette Høst-Madsen

sesbaggrund, ligesom efter- og videreuddannelse er i høj kurs i SUF Syd. Men han indrømmer, at det også er en udfordrende ledelsesopgave, når medarbejdere kommer 'oplyste' tilbage med nytilegnet viden.

- De stiller helt naturligt krav om at blive set og hørt i forhold til det nye, som de har fået med, og ofte har man som medarbejder også en stor tiltro til det nye uddannelsesperspektiv som den rette vej. Men jeg er meget lidt religiøs i forhold til ét virkemiddel, siger Thomas Rotne og indkredser det, som han her ser som sin vigtigste opgave:

- Vi er ikke ens, og forskellige uddannelsesstilgange giver en diversitet. For mig at se er vi bedst, når vi har en stor rummelighed med plads til forskellige faglige udgangspunkter.

Sandkasser og fælles vej

SUF Syd har en medarbejdergruppe, som gennem årene har haft forskellige ønsker til specialiseret videreuddannelse. Én medarbejder er specialiseret i spiseforstyrrelse, en anden i misbrugsbehandling og andre igen i friluftsliv.

- Som medarbejder har man brug for en sandkasse, hvor man fagligt og personligt kan bolte sig og skabe sig et videnrum. Men vi skal også bevæge os ud af sandkassen og berige hele afdelingen med de særlige kvalifikationer, siger Thomas Rotne.

I de senere år er han samtidig blevet mere og mere opmærksom på, at efter- og videreuddannelse skal være til gavn for hele gruppen og virke på tværs. Alle medarbejdere får eksempelvis den samme psykiatriuddannelse.

- Det er ikke nok, at de får uddannelsen. Den skal også forankres. Medarbejderne får til opgave at tage den nye viden med ind i gruppen, så vi i fællesskab arbejder med implementeringen, siger han.

Den svære implementering

I det hele taget så fordrer udviklingen inden for udsatteområdet større krav til uddannelsesniveauet, påpeger Henriette Høst-Madsen.

- Vi skal hele tiden blive bedre til at arbejde metodisk og med dokumentation, fordi det er så væsentlig en del af opgaveløsningen. Det kræver et højt og funderet uddannelsesniveau, siger hun og peger på den psykiatriuddannelse, som samtlige medarbejdere i SUF har været gennem de seneste år. Her sætter hun tid af til, at medarbejderen kan øve de nye metoder i fællesskab. Og den del er netop et ledelsesansvar, påpeger hun.

- Fælles uddannelse er enormt værdifuldt, men det stiller også krav om, at vi som organisation har rammer til at øve os i de nye metoder. Vi vælger at øve os på en metode ad gangen og i forskellige rul, i takt med, at medarbejderne gennemfører uddannelsen. Vi træner eksempelvis casemodellen sammen, indtil vi er fortrolige med at bruge den, fortæller Henriette Høst-Madsen, der samtidig er bevidst om, at implementering af uddannelse er en vanskelig øvelse for hendes medarbejdere.

- Det kræver omtanke, struktur og overblik at finde ud af at bruge uddannelse i forhold til vores unge. Den eneste vej er øvelse, og så er det fint at komme tilbage og sige, at det er svært – for det er det i starten.

A man with short brown hair and a beard, wearing a blue button-down shirt and blue jeans, stands on large, light-colored rocks. He has his hands in his pockets and is looking off to the side. In the background, there is a body of water and a blurred shoreline with some buildings.

” Vi er ikke er ens, og forskellige uddannelses-tilgange giver en diversitet. For mig at se er vi bedst, når vi har en stor rummelighed med plads til forskellige faglige udgangspunkter.

Thomas Rotne

Hans stemmer vil se verden brænde

25-årige Benjamin er paranoid skizofren og har indre stemmer, som vil have ham til at forvolde skade på andre. Han har været ind og ud af den lukkede psykiatriske afdeling, blev tvangsfjernet som 13-årig, har været en lederfigur i bandemiljøet, mens han i dag arbejder i en offentlig organisation

Af Thorsten Asbjørn, journalist · Foto: Emil Ryge Christoffersen

Der er mennesker, som udgør så stor en trussel mod samfundet, at de skal afskærmes for ikke at forvolde dødelig skade på andre. Benjamin har været en af dem. Som 13-årig blev han under en stor politiaktion med kampklædt politi og hunde taget med fra sin folkeskole for at blive tvangsfjernet. Forud var gået en episode, hvor han i et skænderi med et familiemedlem havde forsøgt at skære halsen over på vedkommende.

"Jeg var psykopat. Konstant psykotisk. Jeg kan ikke selv huske episoderne, men har fået dem genfortalt," siger Benjamin, der i de år strøg ind og ud af lukkede afdelinger og ofte måtte bæltefikseres, for at personalet kunne håndtere ham.

Banden tiltrak ham

Som ung teenager fik han stillet diagnosen paranoid skizofreni. Han begyndte at hænge ud med andre unge fra de lukkede psykiatriske afdelinger.

Bandemiljøet trak i ham, og han har oplevet en af sine nærmeste venner blive skuddræbt.

"Han var ikke bare min ven, han var min bror. Da han forlod gruppen, gjorde jeg det også," siger Benjamin.

I en årrække var bandemiljøet rammen om Benjamins liv. Her var et miljø, hvor hans indre dæmoniske stemmer var på hjemmebane.

"Jeg var syg. Mine stemmer ville se verden brænde. Jeg søgte hele tiden efter at gøre nogen fortræd."

Vær ikke bange

I dag sidder Benjamin i et af mødelokalerne i det sociale tilbud SUF Albertslund, hvor han har været indskrevet siden 2011. Han bor i egen lejlighed med tilknyttet støtte og har adgang til socialt fællesskab og aktiviteter i SUF Albertslunds nyrenove-

” *Jeg var syg. Mine stemmer ville se verden brænde. Jeg søgte hele tiden efter at gøre nogen fortræd*

Benjamin

rede ejendom beliggende i Taastrup. Stemmerne, som vil destruere andre mennesker, taler stadig i ham.

"Jeg er ikke farlig i dag. Stemmerne hører jeg stadig, men jeg har lært ikke at reagere på dem. De er inden i mig, men det er mig, som er herre over dem, og ikke omvendt," siger Benjamin.

Han kan takke sig selv for, at det er lykkedes at opnå indre styring. Under en indlæggelse på lukket afdeling for år tilbage, hvor han lå bæltefikseret, dukkede spørgsmålet op: 'Er det sådan et liv, jeg vil leve?'

"Jeg kunne se, at min familie var kede af det. Mine venner var bange for mig."

En høj pris

Selvom Benjamin i dag tøjler sine indre dæmoner og indgår i helt almindelige sociale sammenhænge, så viser hans kropssprog og hans tale, at han ikke har fralagt sig 'gangster-attituden'. Men i dag er det en ufarlig attitude.

"Hjælpen for mig har været en ekstremt stærk psykotisk medicin og derudover professionel hjælp," siger Benjamin, der må leve med stor træthed og sukkersyge som nogle af bivirkningerne.

"Det er prisen. For mig at se så er der to måder at reagere på: Enten lægger du dig ned og tuder, eller også gør du noget ved det. Gud har givet mig det her liv, og jeg vælger at tage det med oprejst pande."

En overvindelse af de store

Hos SUF Albertslund, som har udgjort rammen om Benjamins liv de sidste otte år, er der stor respekt for de skridt, som Benjamin har taget. I sommers fløj han alene til Columbia for at besøge sin familie, som han blev bortadopteret fra blot få måneder gammel. Og det selvom det indtil for få år siden var utænkeligt for ham at sætte sine ben i en flyvemaskine.

"Jeg havde den ledeste flyskræk. Jeg har altid været bange for at flyve og har altid sagt, at Gud har skabt mig på jorden," griner han.

Flyskrækken blev overvundet, og Benjamin har været tilbage hos sin biologiske mor, sine søskende og øvrige familie i Columbia. Han har tilgivet sin mor, at hun bortadopterede ham, da hun i Columbia slum ikke så sig i stand til at forsørge sit tredje barn.

"Jeg følte i mange år, at jeg var blevet smidt væk, men i dag ved jeg godt, at hun gjorde det i håbet om, at jeg ville få et bedre liv," siger Benjamin, der til trods for en hård barndom og ungdom kun har lovord om sin danske mor og far.

"Jeg er så heldig, at jeg har haft mine forældre i Danmark. De er de bedste i verden, men de kunne ikke have mig som teenager, fordi jeg blev en trussel."

Ansættelsen og drømmen

En trussel er Benjamin ikke længere. I dag arbejder han i en offentlig organisation som frivillig en dag om ugen, hvor han mærker, at han kan fungere på en arbejdsplads og bruge sig selv uden at fokusere på stemmerne i hovedet. Det lykkedes ham at få fortalt organisationen, at han var værd at satse på.

"Jeg gjorde det bedste, jeg kunne for at overbevise dem om, at det var min fortid, og de skulle give mig en chance. Heldigvis viste de mig tillid, og det er fantastisk, at jeg har fået chancen."

Benjamins navn er opdigtet af personlige hensyn. Hans rigtige navn er redaktionen bekendt.

Der findes ingen uddannelse til Benjamin

Som nyuddannet blev Dennis Kanonen, socialkonsulent i SUF Albertslund, for syv år koblet på den omfattende opgave at hjælpe Benjamin, som var paranoid skizofren, bandemedlem og farlig for sig selv og sine omgivelser, mod en ny tilværelse. Uddannelse fik en helt ny dimension

Af Thorsten Asbjørn, journalist · Foto: Emil Ryge Christoffersen

Hvad stiller man op, når man står over for et ungt menneske som Benjamin, der er så hårdt ramt af skizofreni, at han vil slå verden ihjel? Hvad er der at gribe ud efter i den socialpædagogiske værktøjskasse i forsøget på at hjælpe Benjamin til en tålelig tilværelse, så han hverken er farlig for sig selv eller sine omgivelser?

De spørgsmål var socialkonsulent Dennis Kanonen fra SUF Albertslund konfronteret med, da han som nyuddannet og nyansat i SUF Albertslund for syv år siden blev tilknyttet Benjamin som primær kontaktperson.

- Du uddanner dig ikke til en opgave som Benjamin. Den uddannelse findes ikke, siger Dennis Kanonen og sætter ord på noget af det, som har hjulpet ham i arbejdet:

- Min fordel har nok været, at jeg var ny og dermed kom med åbne øjne. Jeg havde ikke en opskrift på, hvordan det skulle lykkes at få skabt en relation, men ledte efter sprækker, der kunne skabe vej for kontakten, siger Dennis Kanonen, der selv var ude på et skråplan som ung og dermed intuitivt har kunnet etablere forståelse for Benjamins reaktioner og se bag om udbruddene.

- Jeg kan sætte mig ind i, hvordan han har det, og han kan mærke en genkendelighed. Jeg fremstår ikke som en belæst pædagog, og det kan netop åbne for sprækker i kontakten, siger Dennis Kanonen og fortsætter:

- Men det betyder så langt fra, at man selv skal have være udsat for at lykkes med at hjælpe et menneske som Benjamin. Mine kolleger har andre kompetencer at trække på, og det er i udvekslingen mellem vores forskellige personlige og uddannelsesmæssige baggrunde, at vi finder nye veje og muligheder,” siger Dennis Kanonen, der blandt andet har en akademiuddannelse i socialpædagogik.

En bærende organisation

Det tætte samspil med kolleger og den løbende uddannelse er med til at sikre, at Dennis Kanonen har kunnet holde ud.

- I de første år kunne det være utrolig svært at være vidne til, at der ikke skete de store bevægelser for Benjamin. Det var de samme destruktive og ødelæggende tanker og mange måneder i isolation på den lukkede afdeling. Her har jeg haft stor gavn af løbende supervision, personalemøder og sparring fra kolleger. På den måde har fagligheden og fællesskabet med kollegerne været det fundament, jeg har stået på, og som har gjort, at jeg aldrig har følt mig alene, siger Dennis Kanonen og fremhæver for eksempel den løbende efteruddannelse inden for skizofreni som særligt givende.

Marianne Albinus Søndergaard, afdelingsleder i SUF Albertslund, har en stor opmærksomhed rettet mod Dennis Kanonen og hans kolleger i forhold til at sikre, at de har den ballast, som er nødvendig, i det daglige arbejde med unge som Benjamin.

- Rent fagligt er det vigtigt, at vi står stærkt, så vi formår at træffe reflekterede valg, og vi hele tiden mærker, at vi har viden og en metodisk værktøjskasse at gribe ud efter. Derfor er det så vigtigt, at vi løbende får fyldt uddannelse og viden på, siger Marianne Albinus Søndergaard.

Men det er ikke gjort med det. Når socialkonsulenterne arbejder så intenst med unge som Benjamin, er der brug for en støttende organisation.

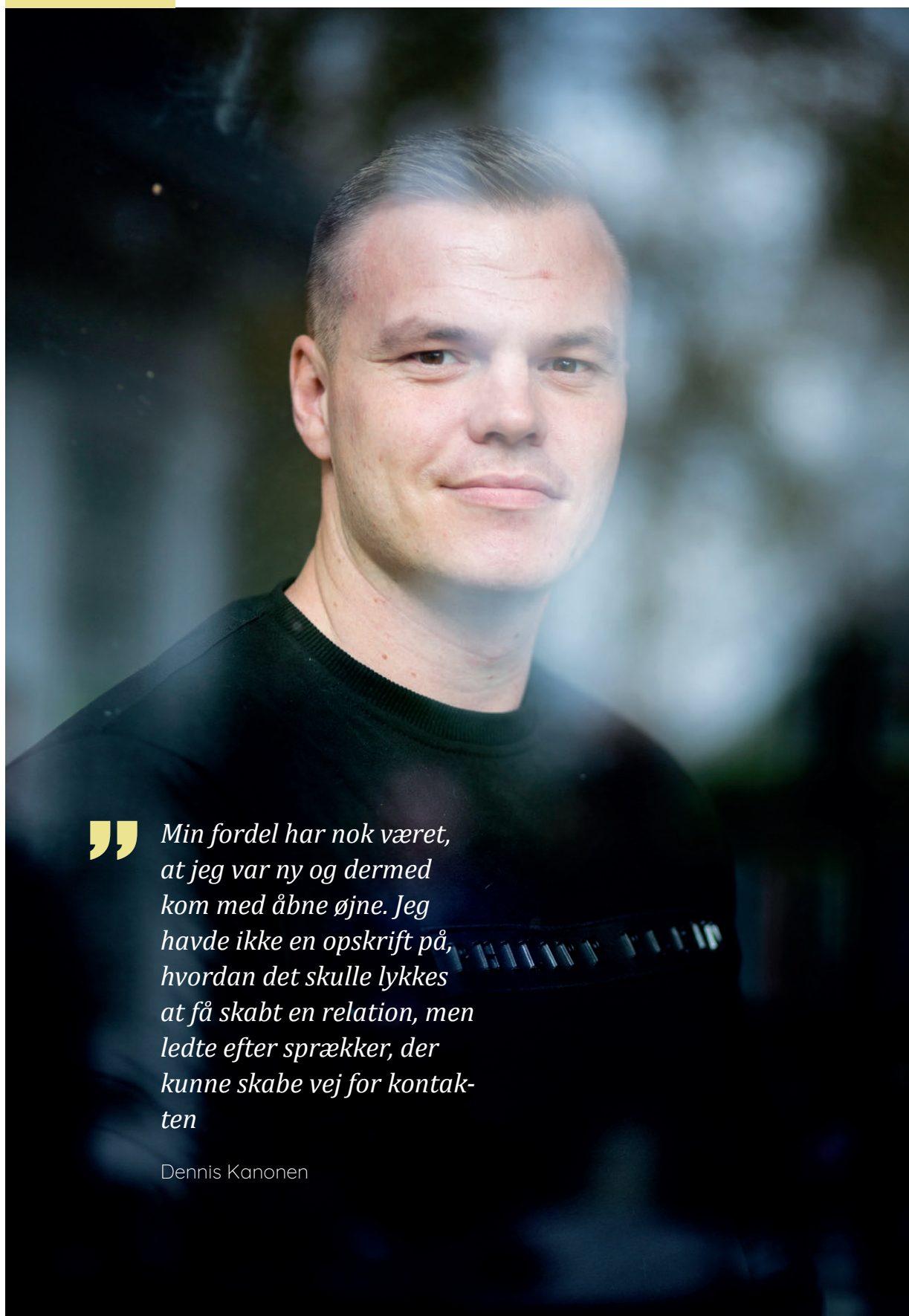
- Supervision og løbende sparring med kolleger er et fast element hos os. Her handler det om den rent faglige udveksling, men i høj grad også om sparring og støtte på det personlige plan, da du ikke undgår psykiske belastninger, som du skal på plads med, siger Marianne Albinus Søndergaard.

Uddannelse og alt det andet

At Benjamin i dag formår at bo i egen lejlighed med støtte, skal ifølge Marianne Søndergaard Albinus og Dennis Kanonen også tilskrives tilgangen fra Benjamins sagsbehandler og hjemkommune.

- De har givet os tid og troet på vores tilgang. Benjamin og vi har haft ro og stor opbakning, og på den måde har vi kunnet arbejde i det tempo, som Benjamin har kunnet magte, siger Dennis Kanonen og peger samtidig på en sjælden ressource, som Benjamin har med sig.

- Benjamin er i den enestående situation, at han har nogle forældre, som altid har været der og stillet sig til rådighed. Lige meget, hvad de som familie har været udsat for, så holder de ved.

” *Min fordel har nok været, at jeg var ny og dermed kom med åbne øjne. Jeg havde ikke en opskrift på, hvordan det skulle lykkes at få skabt en relation, men ledte efter sprækker, der kunne skabe vej for kontakten*

Dennis Kanonen

”Mine sårbare punkter tørrer ind som vandhuller i ørkenen”

DEN SOCIALE PROFIL: Forfatteren Karen Fastrup fik stillet diagnosen borderline, og ifølge den gængse teori om sygdommen kunne hun ikke stille noget op. Gennem sit forfatterskab har hun fundet vejen til sig selv og har samtidig givet stemme til det syge sind

Af Peter Borberg, mag.art. & journalist

Foto: Morten Holtum

Forfatteren Karen Fastrup har noget med udsigter. Det gælder udsigten fra hendes smukt indrettede lejlighed på fjerde sal på Nordre Fasanvej til Frederiksberg Hospital, hvor hun en overgang var indlagt med en svær psykisk lidelse. Og det gælder udsigten til det, hun i dag kalder sit 'psykiske landskab'.

– Jeg har nogle sårbare punkter, men de står i dag lige så stille derude i mit psykiske landskab. Mine sårbare punkter tørrer ind som vandhuller i ørkenen, og de bliver mindre og mindre, som tiden går, siger Karen Fastrup og holder en tænkepause.

– I dag ser jeg ikke længere mig selv som syg, og jeg lever et normalt liv. Jeg ser diagnosen som et landkort, jeg har fået forærende over mit sind, og som gør, at jeg kan bevæge mig i det og se, når der er en sænkning eller et bjerg, jeg skal være opmærksom på. Det har givet mig en forståelse og noget at manøvrere efter, som jeg ikke havde før.

Den syges ord

Vejen til denne erkendelse går blandt andet gennem den selvbiografiske roman "Hungerhjerter", der udkom i 2018, og som påkaldte sig stor opmærksomhed, fordi den gav et sjældent indblik i, hvordan det syge sind ser ud indefra.

– Noget af det, der gør det vanskeligt at forstå psykiske lidelser, er, at for eksempel læger og behandlere kun har de ord at forholde sig til, som kommer ud af den syge. De kan ikke tage en blodprøve og finde svar på den måde. De er dybt afhængige af sproget, men problemet er, at der ikke altid er ret meget sprog, når man er psykisk syg. Men der er fortsat masser af følelser. Som et menneske, der le-

ver af ord og af at udtrykke sig, lykkedes det mig at få skildret, hvordan verden ser ud, når man er psykisk syg, siger Karen Fastrup.

Siden udgivelsen af "Hungerhjerter" har hun konstant været på farten med foredrag, ligesom hun jævnligt modtager henvendelser fra blandt andre professionelle behandlere, som fortæller, at de nu langt bedre forstår, hvad det er, der sker inde i det syge sind.

– Jeg tager virkelig hatten af for de psykiatere, psykologer og andre behandlere, som inviterer mig ud at holde foredrag, fordi de gerne vil vide, hvad jeg kan fortælle, og hvad de kan gøre bedre.

Ulmende sårbarhed

Karen Fastrups historie går tilbage til barndommen, hvor hun nok registrerede, at hun havde nogle sårbare sider, men ikke tillagde dem truende betydning. Sårbarheden lå, som Karen Fastrup udtrykker det, og 'ulmede' i en stor del af hendes liv, og hun levede i mange år et roligt liv. Omkring 2014-15 førte en række ydre faktorer imidlertid til, at hendes sårbare sider udviklede sig dramatisk.

 Jeg har nogle sårbare punkter, men de står i dag lige så stille derude i mit psykiske landskab. Mine sårbare punkter tørrer ind som vandhuller i ørkenen, og de bliver mindre og mindre, som tiden går

Karen Fastrup

Karen Fastrup vendte hjem fra Tanzania, hvor hun havde boet i to år sammen med sin daværende mand, der var udstationeret for Danida, og hun søgte at få gang i en karriere som oversætter. Hun arbejdede hårdt, samtidig med at der opstod alvorlig sygdom i den nærmeste familie, og hun indledte et nyt kærlighedsforhold, der på en række områder var problematisk. Karen Fastrup blev ramt af en skrivekrise, som skulle vise sig at blive udslagsgi-

vende for, at hun blev syg – men også for, at hun siden blev rask igen.

– Når jeg var i gang med mit oversættelsesarbejde, kunne jeg mærke, at der var noget helt galt. Jeg var usikker på ord, syntaks og rytme. Det var tydeligt, at mit kognitive system var forstyrret, hvilket var yderst skræmmende. Jeg kunne simpelthen ikke længere skrive, hvilket var helt inde og trykke på min identitet som forfatter og skrivende menneske, siger Karen Fastrup og fortsætter:

– Sprog er min verden. Det er det, jeg kan, og det er det, som jeg hele tiden arbejder med. Det er en strømmende kraft i mig, som jeg læner mig op ad i stort set alt, hvad jeg foretager mig. En art musikalitet, som pludselig forsvandt. Jeg havde det sådan, at hvis ikke jeg længere kunne skrive, så havde jeg ikke længere nogen eksistensberettigelse – ergo kunne jeg lige så godt dø.

En fremmed diagnose
Alt dette kulminerede i en psykose, som Karen Fastrup i dag ikke har nogen erindring om, men som førte til omgående indlæggelse på Psykiatrisk Center Ballerup. I

efteråret 2015 fik hun stillet diagnosen *borderline*, der er betegnelsen for en specifik personlighedsforstyrrelse.

– Det var en utrolig ubehagelig oplevelse at få stillet lige netop den diagnose, fortæller Karen Fastrup, der allerede havde nået at sætte sig en del ind i diagnosen, inden den overhovedet blev hæftet på hende.

– Jeg kunne blandt andet læse, at mennesker med

borderline led af humørsvingninger, sårbarhed og angst for at miste, hvilket jeg sagtens kunne genkende. Men jeg kunne også læse, at mennesker med *borderline* var manipulerende, hvilket afspejlede en moralsk værdidom, som jeg havde det meget svært med, siger Karen Fastrup, der i det hele taget ønskede at tage afstand fra den type mennesker, som diagnosen portrætterede, fordi hun havde svært ved at genkende sig selv.

Værst var det dog, at udsigten til at blive rask, tilsyneladende var så godt som ikke eksisterende.

– Det hed sig, at *borderline* var en forstyrrelse i din personlighed, og eftersom du nu en gang har den personlighed, du har, så var der ikke noget at gøre. Det var virkelig nedslående.

Uvidenhed og
stigmatisering

Karen Fastrup ville ikke acceptere det, og hun begyndte på egen hånd at researche på sin diagnose. Hun læste videnskabelige afhandlinger, og hun så film på YouTube med udenlandske forskere, der talte om, hvordan sygdommen føltes indefra.

– Dét, der gik op for mig, var, at *borderline* – som indtil for nylig hed grænsepsykose – var en ret ubeskrevet lidelse, når man sammenlignede med, hvad der for eksempel fandtes af oplysninger om skizofreni og bipolar lidelse. Der fandtes ganske enkelt ikke ret meget viden om min sygdom.

Den manglende viden oplevede Karen Fastrup også flere steder i det ellers veluddannede behandlersystem, hvilket til tider skabte en følelse af stigmatisering.

” *Under min første indlæggelse oplevede jeg nogle SOSU-assistenter, som slet ikke var interesseret i at se mig som menneske, men som udelukkende så min diagnose*

Karen Fastrup

– Under min første indlæggelse oplevede jeg nogle SOSU-assistent, som slet ikke var interesserede i at se mig som menneske, men som udelukkende så min diagnose. De var ikke åbne for, hvem jeg var ud over min diagnose, og det er et problem, for sagen er jo, at der ikke er to mennesker med borderline, som er ens, siger Karen Fastrup og fremhæver, at et af de træk, der kendetegner mennesker med borderline, er frykten for at blive afvist.

– Hvis du går ind til en behandler, der er så optaget af diagnosen, at vedkommende på forhånd forventer at møde en patient, der vil råbe og skrig, så er afvisningen næsten allerede sat i gang, og den er selvforstærkende. Man kommer på vagt, og så sker det, som behandleren forudså ville ske.

Smertensvandring

Men Karen Fastrup oplevede også en anden og mere lydhør og nysgerrig side af behandlingssystemet. Ikke mindst da hun blev overført til den åbne afdeling på Frederiksberg Hospital, som hun i dag kun har lovord tilovers for.

– Der mødte jeg et dygtigt personale, som så mig i øjnene og tog min hånd, når der var brug for det, siger Karen Fastrup.

Hun husker, hvordan de ansatte for eksempel gik sammen med patienter, der vandrede frem og tilbage på gangene, fordi de var sat til af angst og ikke kunne finde ro i kroppen.

– Indstillingen var, at patienten ikke skulle gå den smertensvandring alene. De ansatte gik sammen med den angst – frem og tilbage – indtil personen var faldet så meget til ro i sin krop, at vedkommende kunne sætte sig ned og tale om det. Det var usigelig smukt – ja, næsten musikalsk at være vidne til, siger Karen Fastrup.

Den forløsende roman

For hendes eget vedkommende ventede en hård kamp mod den borderlinediagnose, hun var blevet stillet.

– Jeg vidste, at jeg ikke var min diagnose, og jeg insisterede på, at det skulle være løgn, at jeg aldrig kunne blive rask. Selvfølgelig kunne jeg det. 'Jeg er mig – med de ressourcer, jeg har. Jeg er forfatter,' sagde jeg hele tiden til mig selv. Men jeg var samtidig slået i stykker, fordi jeg befandt mig i skismaet mellem 'mig' og den her diagnose, som jeg havde fået, og som jeg skulle til at lære at kende, udforske og forlige mig med.

Kampen, som Karen Fastrup skulle igennem, kom i høj grad til at finde sted gennem tilblivelsen af romanen "Hungerhjerter", som hun begyndte at skrive på, mens hun var indlagt.

– I stedet for at gå væk og fortrænge alt det, der havde været svært, søgte jeg ind i det. Det var vildt hårdt, fordi jeg vidste, at jeg på en måde skulle igennem smerten én gang til og eksempelvis mærke efter, hvordan min angst føltes. Men det var jeg nødt til, for det var så afgørende for mig, at jeg skulle

skrive den her roman. Jeg ville have haft det vanskeligt med, at så hård en tid med årene ville blive udvisket eller sløret af erindringen. Det ville skabe en tåge i mit liv, siger Karen Fastrup, der mener, at "Hungerhjerter" har skabt en forløsning i hendes liv.

– Romanen blev præcist, som jeg ville have den. I det ligger, at jeg synes, at jeg fik indfanget alle de syge tanker, der kan optræde i det syge sind. Nu har jeg det altid med mig. Nu glemmer jeg det aldrig nogensinde.

I stedet for at gå væk og fortrænge alt det, der havde været svært, søgte jeg ind i det. Det var vildt hårdt, fordi jeg vidste, at jeg på en måde skulle igennem smerten én gang til og eksempelvis mærke efter, hvordan min angst føltes.

Karen Fastrup

Karen Fastrup

Karen Fastrup (f. 1967) er oversætter og skønlitterær forfatter, der har udgivet flere romaner, heriblandt den selvbiografiske "Hungerhjerte" (2018), som handler om at blive diagnosticeret med borderline. "Hungerhjerte" var i finalen til DR romanprisen 2019 og er præmieret af Statens Kunstfond som et værk af særlig høj kunstnerisk kvalitet. Karen Fastrup har desuden modtaget LAP-Prisen 2019 (Landsforeningen af tidligere og nuværende psykiatribrugere) og er af Femina udnævnt til en af Årets Kvinder 2019. Karens Fastrup står desuden bag podcasten "Er du sindssyg" sammen med DR og Mette Willumsen.

Den sociale profil

I hvert nummer af SUF Magasinet indgår "Den sociale profil". Vi går tæt på et menneske, som taler indefra eller udefra på det sociale område, og som bidrager med debat og refleksion over det sociale område og mennesker i udsatte positioner. Du møder politikere, kunstnere, eksperter osv. Denne gang er det forfatteren Karen Fastrup.

Erhvervschef Orla Pedersen (nederst tv.) sammen med et lille udsnit af medarbejdere og de 5 gazellepriser.

Socialøkonomisk SUF-virksomhed henter sin **femte** gazelle

SOCIALØKONOMI: Uddannelses- og it-virksomheden Special Minds, der hører under Den Sociale Udviklingsfond, og som arbejder med mennesker med autismeprofiler, modtager sin femte gazelle i træk.

Profit er dog ikke et mål i sig selv, lyder budskabet

Af Thorsten Asbjørn, journalist · Foto: Emil Ryge Christoffersen mfl.

For langt de fleste af de virksomheder, som hvert år modtager en gazellepris, er hæderen først og fremmest en blåstempling af evnen til at lave økonomisk overskud.

Sådan er det imidlertid ikke for virksomheden Special Minds, der hører under Den Sociale Udviklingsfond. Special Minds er nemlig en socialøkonomisk virksomhed, hvor mennesker med autismeprofil er en del af medarbejderstaben, og hvor det altoverskyggende formål er at skabe dem en plads på arbejdsmarkedet.

Ikke desto mindre har Special Minds med afdelinger i Aarhus, Silkeborg, Kolding og Aalborg nu hentet den femte gazellepris i træk.

– Det kan umiddelbart synes en lille smule paradoksalt, at vi nu står med endnu en gazelle, da vores ambition ikke som sådan er at skabe profit, siger Michael Hansen, adm. direktør i SUF. Han tilføjer:

– Vi vil naturligvis gerne drive en sund forretning, der skabe overskud, men vores væsentligste formål er at skabe arbejdspladser for en gruppe mennesker, som ellers kan have vanskeligt ved at finde sig til rette på arbejdsmarkedet.

‘Hjerte-styret’

Når det er sagt, så glæder Michael Hansen sig naturligvis over, at det er lykkedes for Special Minds at skabe en forretning, der både er socialt og økonomisk bæredygtig.

– For mange socialøkonomiske virksomheder er rentabilitet den store udfordring. Man kan nemt blive rent 'hjerter-styret', og det er ikke tilstrækkeligt. Socialøkonomiske virksomheder skal også tænke kommercielt og være overlevelsedygtige på den lange bane. Her er vi naturligvis glade for, at vi lykkes med at skabe en forretning, der også er økonomisk sund, pointerer Michael Hansen.

Den enkeltes forløsning

Special Minds har eksisteret i 10 år og har både en erhvervs- og uddannelsesafdeling. Erhvervsafdelingen har 23 it-konsulenter med autismeprofil ansat, og derudover leverer Special Minds uddannelses- og afklaringsforløb for unge mennesker med Autisme Spektrum Forstyrrelser.

Ifølge Michael Hansen er der sket meget i det omgivende samfund siden opstarten af Special Minds

i 2009, og afdelingerne oplever i dag en helt anden form for medvind end for blot få år tilbage.

– Socialøkonomi har ikke altid været en vindingsag. Men vi oplever i dag, at der er et stadig større fokus på Verdensmål og bæredygtighed i dansk erhvervsliv, hvilket gør det endnu mere interessant for både private virksomheder og offentlige aktører at samarbejde med os, siger Michael Hansen og henviser til Verdensmål 8, som handler om socialt ansvar i form af "Anstændige jobs og økonomisk vækst".

- Vi har givet os selv det benspænd, at vi vil løfte dem, som er på kanten af arbejdsmarkedet, og det kræver selv sagt ekstra ressourcer at lykkes. Men Special Minds er også et eksempel på, at den enkeltes potentiale kan forløses, når rammerne er de rette, slutter Michael Hansen.

” *Socialøkonomi har ikke altid været en vindingsag. Men vi oplever i dag, at der er et stadig større fokus på Verdensmål og bæredygtighed i dansk erhvervsliv, hvilket gør det endnu mere interessant for både private virksomheder og offentlige aktører at samarbejde med os.*

Michael Hansen

special minds

Special Minds er en socialøkonomisk uddannelses- og it-virksomhed under Den Sociale Udviklingsfond. Special Minds hjælper blandt andet virksomheder med digitalisering, journalisering, test af software, dataanalyse, programmering og udvikling. Virksomheden har til formål at hjælpe flest muligt med en Autisme Spektrum Forstyrrelse (ASF) videre til job eller uddannelse.

POM-manden Kenny

Kom tæt på Kenny Carstensen, manden bag den nye POM-quiz. Kenny har Aspergers og bruger sine sjældne evner til at udvikle talknuser, hvor de fleste er stået af på forhånd

Af Thorsten Asbjørn, journalist · Foto: Christian Brandt

2
1
5

På kasketten er der talrækker. På hans T-shirts er der talrækker. Hans kontor er dekoreret med talrækker. Ikke tilfældige rækker. Det er POM. En forkortelse for "Plus og minus", og det navn, som Kenny Carstensen har givet til den talkryds, som nu for første gang præsenteres for offentligheden i SUF Magasinet.

- Jeg håber, at de er forholdsvis enkle. Det skal jo være så hr. og fru Jensen kan finde ud af det. POM er en idé, som jeg haft i flere år, og derfor er jeg selvfølgelig rigtig glad for, at den nu kommer ud til et større publikum, siger Kenny Carstensen.

Hader forandring

Kenny er ikke selv som hr. og fru Jensen. Han er sin egen. For mere end 25 år siden flyttede han som nyuddannet mejerist til den lille by Ulstrup ved Langå, hvor han fik job på det lokale mejeri og arbejdede der i mere end 10 år, indtil det lukkede. Forandringen i arbejdslivet var hård kost for Kenny, som aldrig har brudt sig om forandringer. I den periode fik han stillet sin diagnose, som gav ham forklaringen på, hvorfor han havde det svært. Men han fandt også ud, hvorfor han kan noget særligt med tal.

- Det er min autisme, som også giver mig evnerne til at udvikle den slags talsystemer, som ligger til grund for POM, siger Kenny, der i 2005 kom til Special Minds i Aarhus, dengang med navnet BOAS Specialisterne, hvor han i mange år har været ansat som it-konsulent.

- Det passer mig fortrinligt at være her. Jeg kan lide genkendelighed i min hverdag, siger Kenny.

Venter i spænding

Den 48-årige talknuser med den sjældne begavelse har svært ved at forklare, hvordan han er nået frem til POM-quizen. Eller rettere Kennys forklaringer går så stærkt, at almindelige dødelige ikke kan

følge de lynhurtige logikker, når han forklarer. Han ved godt, at folk ikke tænker som ham, men han håber alligevel, at de har mod på POM.

- I mange år har det været min drøm, at min POM-talkryds skulle blive bredt ud. Nu er jeg spændt på, om folk kan finde ud af den, siger han.

Sådan ser en POM ud

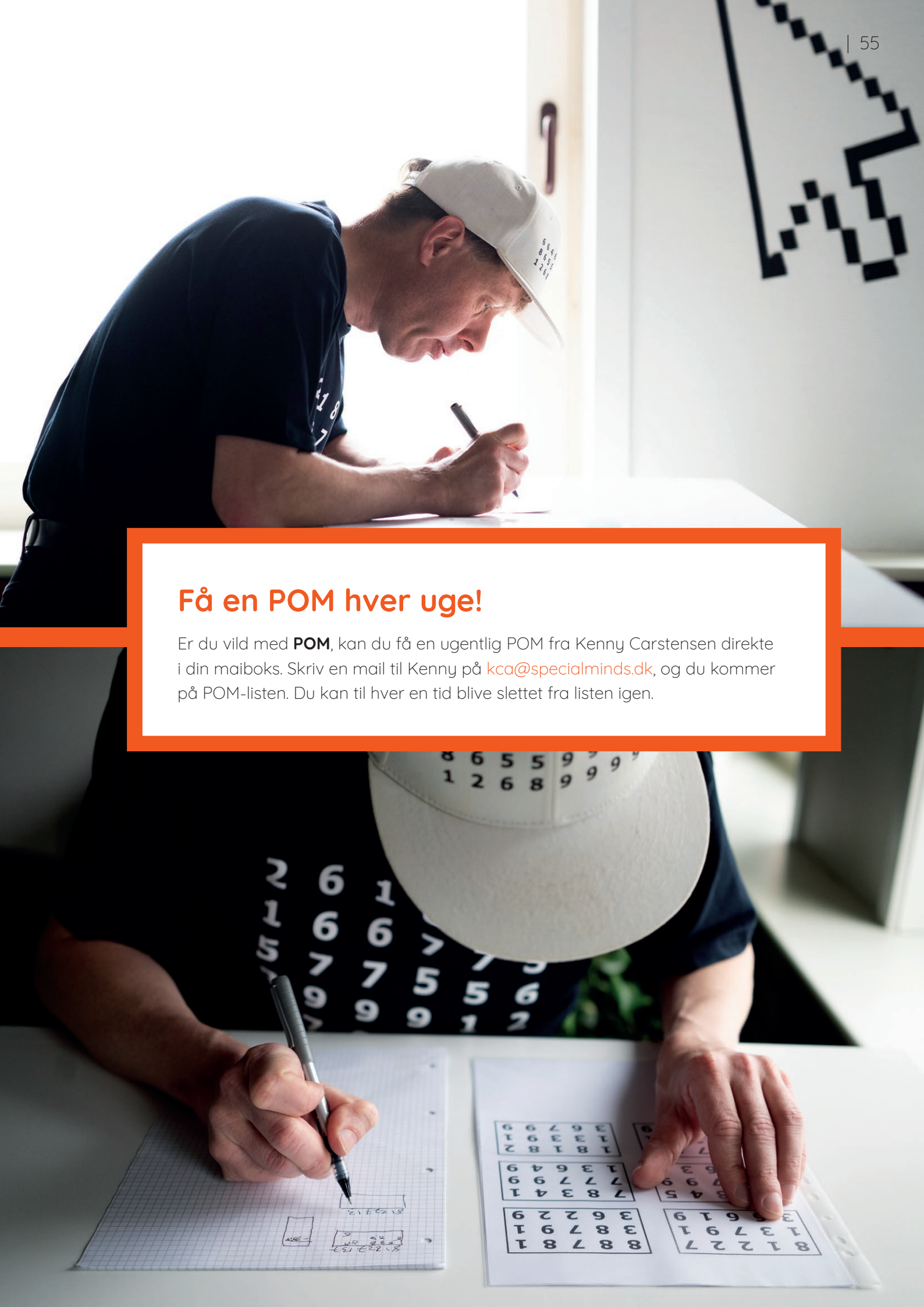
7	1	7	8	6	3
9	1	3	2	3	9

Du kaster tallene ind i to bokse og vupti – til sidst ender du ud med en løsning i form af et ord. I det her tilfælde er løsningen de tre bogstaver "ORD".

Er du nysgerrig på, hvordan det fungerer, og har du lyst til at prøve kræfter med en POM, så hop ind på SUF's hjemmeside, hvor du får en vejledning til løsning af POM og en kasse med tal. God fornøjelse med din tal- og bogstavjagt.

Få en POM hver uge!

Er du vild med **POM**, kan du få en ugentlig POM fra Kenny Carstensen direkte i din mailboks. Skriv en mail til Kenny på kca@specialminds.dk, og du kommer på POM-listen. Du kan til hver en tid blive slettet fra listen igen.

DEN SOCIALE UDVIKLINGSFOND

Involverende og dokumenterede udviklingsforløb

- 27 selvstyrende afdelinger fordelt over hele landet.
- 300 specialiserede og fagligt velfunderede ansatte.
- Mere end 25 års erfaring med skræddersyede socialpædagogiske løsninger.

Læs mere på:
www.suf.dk

SUF MAGASINET

et gratis magasin med fokus på
individuelle socialpædagogiske løsninger

SUF Magasinet giver dig et fagligt indblik i Den Sociale Udviklingsfonds arbejde. Vi sætter ord og billeder på de mennesker, der får gavn af vores skræddersyede løsninger. Og vi giver dig interviews og baggrund med de bedste eksperter inden for det socialpædagogiske område.

Send en mail med navn og adresse til magasin@suf.dk, så modtager du magasinet kvit og frit med posten.

DEN SOCIALE UDVIKLINGSFOND